

KINDEROPVANG IN VLAANDEREN – 2002

INHOUD

Deel 1: Cijfers en feiten

Hoofdstuk 1. Schets van het opvanglandschap

1. Informele kinderopvang
2. Formele kinderopvang
3. De plicht tot melding aan Kind en Gezin

Hoofdstuk 2. Kinderopvang in cijfers

1. Aantal opvangvoorzieningen
2. Aantal opvangplaatsen
3. Evolutie in het aantal aangesloten onthaalouders
4. Ingeschreven kinderen
5. Aantal verblijfsdagen

Hoofdstuk 3. Financiële analyse

1. Kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen
2. Initiatieven voor buitenschoolse opvang
3. Zelfstandige sector

Deel 2: Beleid

Hoofdstuk 1. Het Lokaal Overleg kinderopvang

1. Situering
2. De verruiming naar een Lokaal Overleg Kinderopvang
3. De provinciaal verantwoordelijke Lokaal Overleg Kinderopvang
4. Stand van zaken

Hoofdstuk 2. Kwaliteitszorg

1. Inspectie in 2002
2. Werken aan kwaliteitszorg voor de kinderopvang
3. Instrumenten voor het meten en bevorderen van kwaliteit
4. Algemene kwaliteitswerking
5. De Klachtendienst van Kind en Gezin

Hoofdstuk 3. Andere accenten in de werking

Bijlage: Regelgeving

1. Specifieke regelgeving
2. Andere regelgeving met impact op kinderopvang

DEEL 1: CIJFERS EN FEITEN

Hoofdstuk 1. Schets van het opvanglandschap

Ouders die hun kinderen buitenshuis laten opvangen, kunnen een beroep doen op een waaier van opvangmogelijkheden, waarbij een onderscheid bestaat tussen informele en formele kinderopvang.

1. Informele kinderopvang

Informele opvang is de opvang door grootouders, familie, vrienden of kennissen, en de opvang die plaatsvindt in het thuismilieu van het kind (huispersoneel, au pair, babysit, ...).

2. Formele kinderopvang

In de formele opvang, worden er zes types van opvangvoorzieningen onderscheiden.

KINDERDAGVERBLIJVEN

Het gaat om opvang in groepsverband, erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin. Er zijn twee soorten kinderdagverblijven. Enerzijds de crèches, die voorzien in dagopvang van kinderen voor ze naar de basisschool gaan en in de overgangperiode tussen kinderopvang en basisschool. Ze hebben een minimumcapaciteit van 23 plaatsen. Anderzijds bestaat er een beperkt aantal peuterscholen voor kinderen vanaf 18 maanden voor ze naar de basisschool gaan en in de overgangperiode. Peuterscholen hebben een minimumcapaciteit van 20 plaatsen.

Sommige kinderdagverblijven hebben een bijkomend aanbod van buitenschoolse kinderopvang, ofwel in dezelfde lokalen (kinderen uit de kleuterschool), ofwel in aparte lokalen (kinderen uit de basisschool).

DIENSTEN VOOR OPVANGGEZINNEN

Het gaat om opvang in gezinsverband, georganiseerd vanuit een dienst die erkend en gesubsidieerd wordt door Kind en Gezin. Deze dienst groepeerd minimaal 14 onthaalouders. Elke onthaalouder kan maximaal 8 kindjes gelijktijdig opvangen en gemiddeld 4 voltijds. Deze onthaalouders kunnen ook buitenschoolse opvang verzorgen voor kinderen uit de basisschool.

In de bovenvermelde voorzieningen betalen de ouders een bijdrage die gerelateerd is aan hun inkomen. De kinderopvangkosten zijn voor de ouders fiscaal aftrekbaar voor kinderen jonger dan 3 jaar.

De erkenning houdt in dat de opvangvoorziening op regelmatige basis geïnspecteerd wordt door Kind en Gezin en dat ze voldoet aan basiskwaliteitseisen.

MINI-CRECHES EN ZELFSTANDIGE KINDERDAGVERBLIJVEN¹

Het gaat om opvang in groepsverband, waarbij het onderscheid tussen beide wordt gemaakt op basis van de capaciteit: mini-crèches hebben een capaciteit van 8 tot 22 plaatsen en zelfstandige kinderdagverblijven hebben een capaciteit van minstens 23 plaatsen.

Sinds 2001 kunnen mini-crèches een financiële ondersteuning krijgen van Kind en Gezin indien ze voldoen aan een aantal voorwaarden. Ook zelfstandige kinderdagverblijven die uitsluitend buitenschoolse opvang aanbieden, kunnen een dergelijke financiële ondersteuning krijgen.

ZELFSTANDIGE ONTHAALLOUDERS²

Het gaat om opvang in gezinsverband. Een zelfstandige onthaalouder mag tot 7 kinderen gelijktijdig opvangen.

Al deze zelfstandige voorzieningen moeten minstens gemeld worden bij Kind en Gezin, maar het merendeel van de voorzieningen opteert ervoor ook het attest van toezicht van Kind en Gezin te vragen. Dit attest biedt immers een aantal voordelen: de mogelijkheid om fiscale attesten uit te reiken aan de ouders, het bezoek van de regioverpleegkundige van Kind en Gezin (onthaalouders en mini-crèches), de terugbetaling van het inschrijvingsgeld voor bepaalde opleidingen,...

Sommige zelfstandige opvangvoorzieningen bieden ook buitenschoolse kinderopvang voor kinderen uit de basisschool.

De zelfstandige voorzieningen bepalen vrij de ouderbijdrage. Een attest van toezicht houdt in dat de opvangvoorziening op regelmatige basis geïnspecteerd wordt door Kind en Gezin en dat ze voldoet aan basiskwaliteitseisen.

Ook in de enkel gemelde voorzieningen hebben de inspectieambtenaren van Kind en Gezin tijdens de opvangmomenten in principe toegang tot alle plaatsen of ruimten die voor de opvang bestemd zijn of ermee verband houden. In de praktijk gebeurt dit tot nu toe alleen wanneer er een klacht is over de betreffende voorziening.

De kinderopvangkosten zijn voor de ouders fiscaal aftrekbaar voor kinderen jonger dan 3 jaar.

INITIATIEVEN VOOR BUITENSCHOOLSE OPVANG

Deze zijn specifiek en exclusief gericht op de buitenschoolse opvang van kinderen uit de basisschool. Ze bieden voor- en naschoolse opvang, opvang op woensdagnamiddag, op schoolvrije dagen en gedurende de schoolvakanties. Initiatieven voor buitenschoolse opvang worden erkend en soms ook gesubsidieerd door Kind en Gezin. De erkenning door Kind en Gezin zet ook het licht op groen om Weerwerk-gesco's aan te vragen bij de administratie Werkgelegenheid (ministerie van de Vlaamse Gemeenschap).

¹ Vroegere 'particuliere opvanginstellingen'

² Vroegere 'particuliere opvanggezinnen'

Formele opvangvoorzieningen en specifieke doelgroepen en opvangvragen

Kinderopvang is in de eerste plaats nodig omdat ouders hun beroepsactiviteit willen combineren met de zorg voor hun kinderen. Maar meer en meer wordt vastgesteld dat kinderopvang ruimere functies vervult. Opvangvoorzieningen beperken zich niet tot het louter opvangen van kinderen, maar nemen ook een opvoedings- en gezinsondersteunende functie op. Ook wat het aanbod betreft, zijn er heel wat voorzieningen (zowel kinderdagverblijven, zelfstandige voorzieningen, initiatieven voor buitenschoolse opvang als onthaalouders) die meer aanbieden dan alleen maar dagopvang of buitenschoolse opvang. Ze vangen ook kinderen op 's morgens vroeg, 's avonds laat, in het weekend en soms 's nachts. Daarnaast zijn er ook voorzieningen die extra aandacht hebben voor specifieke doelgroepen zoals kinderen met een specifieke zorgbehoefte en kinderen uit kansarme en allochtone gezinnen.

Formele opvangvoorzieningen en opvang van zieke kinderen

Wanneer een kind licht ziek is en er geen besmettingsgevaar dreigt voor de andere opgevangen kinderen, kan het meestal terecht in de opvangvoorziening waar het normaal wordt opgevangen. Daarnaast organiseren een aantal kinderdagverblijven en initiatieven voor buitenschoolse opvang thuisopvang voor zieke kinderen. Zij hebben een aantal personeelsleden in dienst die aan huis de opvang verzorgen wanneer het kind ziek is.

Meersporenbeleid buitenschoolse opvang

Inzake buitenschoolse opvang zijn er verschillende initiatiefnemers. Zoals al vermeld, kunnen naast de initiatieven voor buitenschoolse opvang ook andere erkende voorzieningen (kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen) en zelfstandige voorzieningen buitenschoolse opvang organiseren. Daarnaast verzorgen ook scholen buitenschoolse kinderopvang. Ook zij moeten deze activiteit melden aan Kind en Gezin.

3. De plicht tot melding aan Kind en Gezin

Iedereen die op bestendige wijze en al dan niet tegen betaling kinderen onder de 12 jaar opvangt, moet deze opvangactiviteit melden aan Kind en Gezin. Ouders en verwanten tot en met de vierde graad en initiatieven die opvang organiseren in het thuismilieu van het kind zijn vrijgesteld van deze plicht tot melding.

Hoofdstuk 2. Kinderopvang in cijfers

1. Aantal opvangvoorzieningen

Eind 2002 functioneerden er 326 kinderdagverblijven en 200 diensten voor opvanggezinnen. Daarvan waren er 33 kinderdagverblijven die buitenschoolse opvang in aparte lokalen organiseerden. In vergelijking met 2001 is het aantal kinderdagverblijven en het aantal kinderdagverblijven met buitenschoolse opvang in aparte lokalen status-quo gebleven. Het aantal diensten voor opvanggezinnen lijkt gedaald. Dit heeft o.m. te maken met de afschaffing van de diensten verbonden aan een kinderdagverblijf en met fusies. Eind 2002 waren er 206 initiatieven voor buitenschoolse opvang, wat een stijging is met 18 initiatieven tegenover 2001.

In de zelfstandige kinderopvangsector zijn zowel het aantal mini-crèches als het aantal zelfstandige kinderdagverblijven gestegen. Het aantal zelfstandige onthaalouders is gedaald.

OPVANGVOORZIENINGEN		
	2001	2002
<i>Erkend (en gesubsidieerd) door Kind en Gezin</i>		
Kinderdagverblijven	325	326
Diensten voor opvanggezinnen (1)	205	200
Buitenschoolse opvang in aparte lokalen van kinderdagverblijven	33	33
Initiatieven voor buitenschoolse opvang	188	206
<i>Met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>		
Mini-crèches	587	632
Zelfstandige kinderdagverblijven	105	110
Zelfstandige onthaalouders	1545	1434

(1) Vanaf 2001 zijn er geen diensten georganiseerd door een kinderdagverblijf meer. Omdat de subsidiëring doorliep tot eind 2001 zijn deze diensten wel nog meegeteld bij het jaar 2001.

1. Aantal erkende (en gesubsidieerde) opvangvoorzieningen en aantal opvangvoorzieningen met attest van toezicht

Evoluties in het aantal opvangvoorzieningen

Starters

Onder starters verstaan we die kinderdagverblijven, diensten voor opvanggezinnen en initiatieven voor buitenschoolse opvang wiens erkenning aanvangt in 2002. Voor de initiatieven voor buitenschoolse opvang gaat het om nieuwe voorzieningen en niet om nieuwe vestigingsplaatsen. Wijzigingen in voorzieningstype, bijvoorbeeld een peutertuin die crèche wordt, worden niet als starter geregistreerd.

In de erkende sector zijn er in 2002 bijna geen starters. Enkel in de sector van de initiatieven voor buitenschoolse opvang zijn er voorzieningen gestart in 2002. In de zelfstandige opvang onder toezicht wordt een starter gedefinieerd als een voorziening die in 2002 voor het eerst een attest van toezicht aanvraag. Wijzigingen in het type van voorziening, overnames door een nieuwe verantwoordelijke en verhuizingen werden niet als starter gedefinieerd. In deze sector ligt het aantal starters duidelijk veel hoger dan in de erkende sector. Het aantal starters is het grootst in de sector van de onthaalouders. Het aantal starters is duidelijk het laagst bij de zelfstandige kinderdagverblijven.

STARTERS		
	2001	2002
<i>Erkend (en gesubsidieerd) door Kind en Gezin</i>		
Kinderdagverblijven (1)	5	0
Diensten voor opvanggezinnen (1)	0	0
Buitenschoolse opvang in aparte lokalen van kinderdagverblijven (2)	3	0
Initiatieven voor buitenschoolse opvang (1)	15	18
<i>Totaal erkend (en gesubsidieerd) door Kind en Gezin</i>	<i>23</i>	<i>18</i>
<i>Met attest van toezicht van Kind en Gezin (3)</i>		
Mini-crèches	97	83
Zelfstandige kinderdagverblijven	11	12
Zelfstandige onthaalouders	139	125
<i>Totaal met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>	<i>247</i>	<i>220</i>
Algemeen totaal	270	238

(1) Rekening houdend met de ingangsdatum van de erkenning

(2) Rekening houdend met de effectieve startdatum

(3) Rekening houdend met de datum van aanvraag van het attest van toezicht

2. Aantal startende erkende (en gesubsidieerde) opvangvoorzieningen en aantal startende opvangvoorzieningen met attest van toezicht

Stopzettingen

In de erkende sector is een stopzetting ook in 2002 vrij uitzonderlijk. Een wijziging van voorzieningstype of een fusie van 2 voorzieningen wordt niet als stopzetting geregistreerd.

In de zelfstandige sector ligt het aantal stopzettingen hoger dan in de erkende sector. In vergelijking met 2001 is het aantal stopzettingen voor elk voorzieningstype toegenomen. Bij de zelfstandige onthaalouders is het aantal stopzettingen het grootst. Een overgang van een voorzieningstype naar een ander, bijvoorbeeld een zelfstandige onthaalouder die zich aansluit bij een dienst, verhuizingen en overnames door een nieuwe verantwoordelijke worden niet als een stopzetting geregistreerd.

STOPZETTINGEN		
	2001	2002
<i>Erkend (en gesubsidieerd) door Kind en Gezin</i>		
Kinderdagverblijven	0	0
Diensten voor opvanggezinnen	3	0
Buitenschoolse opvang in aparte lokalen van kinderdagverblijven	0	0
Initiatieven voor buitenschoolse opvang	0	1
<i>Totaal erkend (en gesubsidieerd) door Kind en Gezin</i>	3	1
<i>Met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>		
Mini-crèches	23	37
Zelfstandige kinderdagverblijven	4	6
Zelfstandige onthaalouders	206 (2)	204
<i>Totaal met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>	233	247
Algemeen totaal	236	248

3. *Aantal stoppende erkende (en gesubsidieerde) opvangvoorzieningen en aantal stoppende opvangvoorzieningen met een attest van toezicht*

Aantal intrekkingen van de erkenning of het attest van toezicht

In de erkende (en gesubsidieerde) sector werd in 2002 slechts 1 erkenning ingetrokken en dit bij een initiatief voor buitenschoolse opvang.

Het aantal zelfstandige opvangvoorzieningen waarvan het attest van toezicht in 2002 werd ingetrokken, is verdubbeld in vergelijking met vorig jaar.

INTREKKINGEN		
	2001	2002
<i>Erkend (en gesubsidieerd) door Kind en Gezin</i>		
Kinderdagverblijven	0	0
Diensten voor opvanggezinnen	0	0
Initiatieven voor buitenschoolse opvang	0	1
<i>Met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>		
Mini-crèches	2	3
Zelfstandige kinderdagverblijven	2	1
Zelfstandige onthaalouders	2	7
Totaal	6	12

4. Aantal erkende opvangvoorzieningen waarvan de erkenning werd ingetrokken en aantal opvangvoorzieningen met attest van toezicht waarvan het attest van toezicht werd ingetrokken

Aantal beroepsdossiers

Erkende opvangvoorzieningen kunnen tegen een aantal beslissingen beroep aantekenen bij de minister, die hierover een advies vraagt aan de adviserende beroepscommissie van de Vlaamse Gezins- en Welzijnsraad. Het gaat hierbij om een gehele of gedeeltelijke weigering van een principieel akkoord, een erkenning of subsidiëring, een intrekking van een erkenning of een weigering van de verlenging van de erkenning. In 2002 werd beroep aangetekend door één erkende voorziening tegen de niet-verlenging van de erkenning. Het beroep werd door de minister niet ingewilligd.

Zelfstandige opvangvoorzieningen kunnen bij Kind en Gezin beroep aantekenen tegen het niet toekennen van een attest van toezicht of een verlenging ervan, het niet toekennen van een capaciteitsuitbreiding en het intrekken van een attest van toezicht. Het aantal in 2002 ingediende beroepsdossiers lag zeer laag, bij de opvang in groepsverband iets hoger dan bij de onthaalouders. Opvallend is ook dat er geen enkel beroepsdossier kon worden ingewilligd.

BEROEPSDOSSIERS

	2001		2002	
	ingediend	ingewilligd	ingediend	ingewilligd
Mini-crèches en zelfstandige kinderdagverblijven	6	1	2	0
Zelfstandige onthaalouders	5	1	3	0
Totaal	11	2	5	0

5. *Aantal ingediende beroepsdossiers en het resultaat van het beroep*

2. Aantal opvangplaatsen

Eind 2002 waren er in totaal 64 758 erkende opvangplaatsen. Ten opzichte van 2001 is dit een verhoging met 2515 plaatsen, een stijging met 4,0%.

In de kinderdagverblijven nam het aantal plaatsen toe met 162 (1,1%), in de diensten was er een toename met 180 (0,6 %), de buitenschoolse opvang in aparte lokalen van een kinderdagverblijf bleef status-quo en in de initiatieven voor buitenschoolse opvang was er een groei van 2173 plaatsen (12,2 %).

Bij de zelfstandige onthaalouders onder toezicht waren er eind 2002 7248 plaatsen, bij de mini-crèches onder toezicht 9439 en bij de zelfstandige kinderdagverblijven onder toezicht 4237. Samen zijn dit 20 924 plaatsen in opvangvoorzieningen die onder toezicht staan van Kind en Gezin. In vergelijking met 2001 is dit een stijging van 1,9%.

De zelfstandige onthaalouders realiseren 34,6% van de zelfstandige opvangplaatsen onder toezicht, de mini-crèches 45,1 % en de zelfstandige kinderdagverblijven 20,2 %.

In totaal waren er eind 2002 85 682 opvangplaatsen erkend, gesubsidieerd of onder toezicht van Kind en Gezin. Dit is een stijging met 3,5% of 2910 plaatsen.

Wat het aantal opvangplaatsen per provincie betreft, had Antwerpen eind 2002 het grootste aantal plaatsen in kinderdagverblijven. Limburg had het laagste aantal.

Ook voor de diensten voor opvanggezinnen telde Antwerpen het grootste aantal plaatsen. Het Brussels Gewest kende het kleinste aantal plaatsen.

Het aantal plaatsen voor buitenschoolse opvang in aparte lokalen van een kinderdagverblijf was het hoogst in West-Vlaanderen, hoewel het aantal plaatsen in Limburg van dezelfde orde van grootte is. In het Brussels Gewest waren er geen plaatsen voor buitenschoolse opvang in aparte lokalen van een kinderdagverblijf.

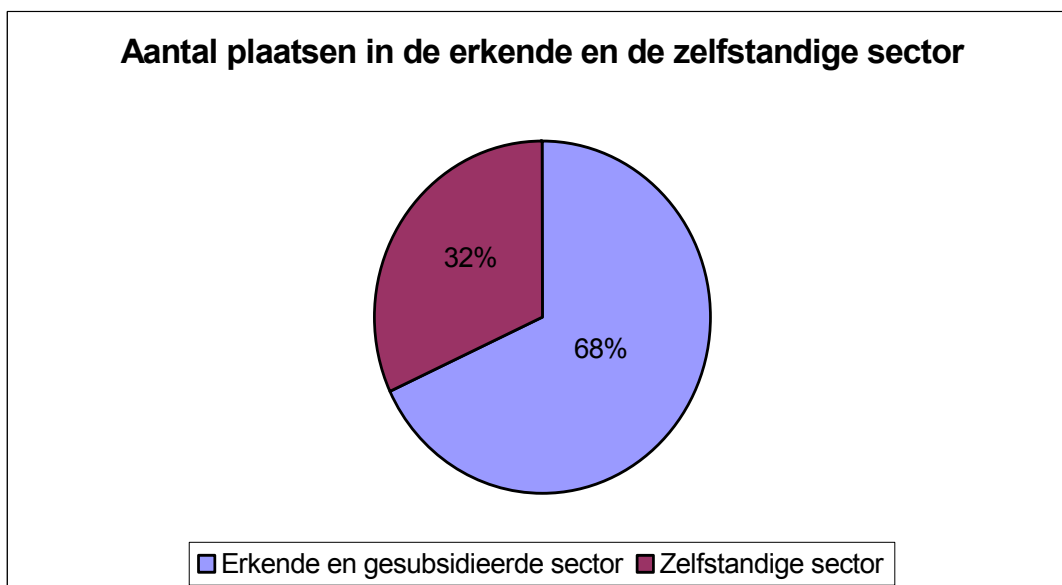
Het aantal plaatsen in de sector van de initiatieven voor buitenschoolse opvang was eind 2002 ongeveer gelijk in Antwerpen en Oost-Vlaanderen, die het grootste aantal tellen.

Wat het aantal plaatsen in de zelfstandige sector betreft, stellen we vast dat voor de mini-crèches, Oost-Vlaanderen het grootste aantal opvangplaatsen had. Ook West-Vlaanderen ligt in dezelfde orde van grootte. In Limburg was het aantal plaatsen het kleinst. Voor de zelfstandige kinderdagverblijven was het aantal plaatsen in het Brussels Gewest duidelijk het hoogst. Voor dit soort voorziening telde West-Vlaanderen het kleinste aantal plaatsen. Het aantal plaatsen bij zelfstandige onthaalouders is duidelijk het grootst in West-Vlaanderen.

Algemeen gezien telde de provincie Antwerpen het grootste aantal plaatsen, gevolgd door de provincie Oost-Vlaanderen. Het Brussels Gewest en Limburg hadden het geringste aantal opvangplaatsen.

OPVANGPLAATSEN		
	2001	2002
<i>Erkend (en gesubsidieerd) door Kind en Gezin</i>		
Kinderdagverblijven	13 873	14 035
Diensten voor opvanggezinnen	29 596	29 776
Buitenschoolse opvang in aparte lokalen van kinderdagverblijven	999	999
Initiatieven voor buitenschoolse opvang	17 775	19 948
<i>Totaal erkend (en gesubsidieerd) door Kind en Gezin</i>	<i>62 243</i>	64 758
<i>Met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>		
Mini-crèches	8 629	9 439
Zelfstandige kinderdagverblijven	4 218	4 237
Zelfstandige onthaalouders	7 682	7 248
<i>Totaal met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>	<i>20 529</i>	20 924
Algemeen totaal	82 772	85 682

6. Aantal plaatsen in erkende (en gesubsidieerde) opvangvoorzieningen en in opvangvoorzieningen met een attest van toezicht

7. *Verhouding aantal opvangplaatsen in erkende en gesubsidieerde sector (kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen) – aantal opvangplaatsen in zelfstandige sector (zelfstandige onthaalouders, mini-crèches en zelfstandige kinderdagverblijven) - 2002*

8. *Verhouding aantal opvangplaatsen in groepsverband (kinderdagverblijven, mini-crèches en zelfstandige kinderdagverblijven) – aantal opvangplaatsen in gezinsverband (diensten voor opvanggezinnen en zelfstandige onthaalouders) - 2002*

OPVANGPLAATSEN PER PROVINCIE

	Antwerpen		Vlaams- Brabant		Brussels Gewest		West- Vlaanderen		Oost- Vlaanderen		Limburg	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002
<i>Erkend (en gesubsidieerd) door Kind en Gezin</i>												
Kinderdagverblijven	3362	3393	3127	3192	1863	1890	1676	1697	2700	2710	1145	1153
Diensten voor opvanggezinnen	8652	8708	4292	4256	80	40	5064	5208	6916	6916	4480	4536
Buitenschoolse opvang in aparte lokalen van kinderdagverblijven	16	30	146	146	0	0	279	291	230	249	283	283
Initiatieven voor buiten- schoolse opvang	4018	4476	2655	2972	35	204	3386	3840	3998	4500	3683	3956
<hr/>												
<i>Totaal erkend (en gesubsidieerd) door Kind en Gezin</i>	<i>16 048</i>	<i>16 607</i>	<i>10 220</i>	<i>10 566</i>	<i>1978</i>	<i>2134</i>	<i>10 405</i>	<i>11 036</i>	<i>13 844</i>	<i>14 375</i>	<i>9591</i>	<i>9928</i>
<hr/>												
<i>Met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>												
Mini-crèches	1737	2002	1230	1486	1065	1038	1945	2210	2290	2313	362	390
Zelfstandige kinderdagverblijven	629	737	590	622	2048	2130	193	88	640	542	93	93
Zelfstandige onthaalouders	897	861	1266	1218	167	171	3298	3144	1850	1662	204	192
<hr/>												
<i>Totaal met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>	<i>3263</i>	<i>3600</i>	<i>3086</i>	<i>3326</i>	<i>3280</i>	<i>3339</i>	<i>5436</i>	<i>5442</i>	<i>4780</i>	<i>4517</i>	<i>659</i>	<i>675</i>
<hr/>												
Algemeen totaal	19 311	20 207	13 306	13 892	5258	5473	15 841	16 478	18 624	18 892	10 250	10 603

9. Aantal plaatsen in erkende (en gesubsidieerde) opvangvoorzieningen en in opvangvoorzieningen met attest van toezicht per provincie

In het Vlaams Gewest zijn er eind december 2002 321,1 kinderopvangplaatsen beschikbaar per 1000 kinderen onder de 3 jaar in gesubsidieerde of onder toezicht van Kind en Gezin staande kinderopvangvoorzieningen (gesubsidieerde sector: 226,1 plaatsen; zelfstandige sector: 95,0 plaatsen). Tegenover 2001 is dit een toename met 7,9 plaatsen per 1000 kinderen. Het aantal gesubsidieerde plaatsen per 1000 kinderen nam toe met 4,9 en het aantal plaatsen onder toezicht nam toe met 3,0.

Het relatieve aantal opvangplaatsen verschilt van provincie tot provincie. West-Vlaanderen telt relatief gezien het grootste aantal, Limburg het kleinste.

Het relatieve aantal gesubsidieerde opvangplaatsen verschilt eveneens naar gelang van de provincie, hoewel de verschillen gering zijn. Antwerpen en Limburg telden verhoudingsgewijs het grootste aantal gesubsidieerde plaatsen per 1000 kinderen. West-Vlaanderen telt het kleinste aantal gesubsidieerde plaatsen per 1000 kinderen.

Wat het relatieve aantal plaatsen in de zelfstandige sector betreft, kent West-Vlaanderen veruit het grootste aantal. Het gaat hier vooral om plaatsen bij de zelfstandige onthaalouders. Limburg kent relatief gezien het kleinste aantal plaatsen in de zelfstandige sector. De verschillen tussen de provincies voor de zelfstandige sector zijn groter dan de provinciale verschillen voor de gesubsidieerde sector.

**OPVANGPLAATSEN PER 1000 KINDEREN ONDER DE 3 JAAR IN HET VLAAMS
GEWEST (1)**

	2001	2002
<hr/>		
<i>Erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin</i>		
Kinderdagverblijven	64,1	65,7
Diensten voor opvanggezinnen	157,1	160,3
<hr/>		
<i>Totaal erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin</i>	<i>221,2</i>	<i>226,1</i>
<hr/>		
<i>Met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>		
Mini-crèches	40,4	45,5
Zelfstandige kinderdagverblijven	11,5	11,3
Zelfstandige onthaalouders	40,1	38,3
<hr/>		
<i>Totaal met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>	<i>92,0</i>	<i>95,0</i>
<hr/>		
Algemeen totaal	313,2	321,1

(1) Deze cijfers zijn enigszins overschat, omdat ook kinderen boven de 3 jaar worden opgevangen in de vermelde voorzieningen. Het is evenwel niet mogelijk om het aantal plaatsen dat gebruikt wordt voor buitenschoolse opvang te ramen.

10. Aantal plaatsen per 1000 kinderen onder de 3 jaar in het Vlaams Gewest

OPVANGPLAATSEN PER 1000 KINDEREN ONDER DE 3 JAAR PER PROVINCIE (1)

	Antwerpen		Vlaams- Brabant		West- Vlaanderen		Oost- Vlaanderen		Limburg	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002
<i>Erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin</i>										
Kinderdagverblijven	63,4	65,0	96,4	98,8	49,2	51,0	62,4	63,5	46,9	47,6
Diensten voor opvanggezinnen	163,2	166,8	132,3	131,7	148,6	156,4	159,8	161,9	183,4	187,2
<i>Totaal erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin</i>										
	<i>226,7</i>	<i>231,8</i>	<i>228,7</i>	<i>230,6</i>	<i>197,7</i>	<i>207,3</i>	<i>222,2</i>	<i>225,4</i>	<i>230,3</i>	<i>234,8</i>
<i>Met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>										
Mini-crèches	32,8	38,4	37,9	46,0	57,1	66,4	52,9	54,2	14,8	16,1
Zelfstandige kinderdagverblijven	11,9	14,1	18,2	19,3	5,7	2,6	14,8	12,7	3,8	3,8
Zelfstandige onthaalouders	16,9	16,5	39,0	37,7	96,8	94,4	42,7	38,9	8,4	7,9
<i>Totaal met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>										
	<i>61,6</i>	<i>69,0</i>	<i>95,1</i>	<i>103,0</i>	<i>159,5</i>	<i>163,4</i>	<i>110,5</i>	<i>105,8</i>	<i>27,0</i>	<i>27,9</i>
Algemeen totaal	288,2	300,8	323,8	333,5	357,2	370,7	332,7	331,1	257,3	262,6

(1) Deze cijfers zijn enigszins overschat, omdat ook kinderen boven de 3 jaar worden opgevangen in de vermelde voorzieningen. Het is evenwel niet mogelijk om het aantal plaatsen dat gebruikt wordt voor buitenschoolse opvang te ramen.

11. Aantal opvangplaatsen per 1000 kinderen onder de 3 jaar per provincie

Het aantal opvangplaatsen per 1000 kinderen tussen 3 en 12 jaar ligt duidelijk lager dan voor kinderen jonger dan 3 jaar. Toch gaat het in stijgende lijn. Kinderen kunnen ook buitenschools opgevangen worden in kinderdagverblijven, onthaalouders en zelfstandige opvangvoorzieningen. Daarnaast spelen ook de scholen een belangrijke rol bij de korte opvangmomenten voor en na de schooluren.

Limburg telt relatief gezien het grootste aantal plaatsen voor kinderen tussen 3 en 12 jaar, Antwerpen het kleinste aantal.

**OPVANGPLAATSEN PER 1000 KINDEREN TUSSEN 3 EN 12 JAAR IN HET VLAAMS
GEWEST**

	2001	2002
Initiatieven voor buitenschoolse opvang	28,7	32,1
In aparte lokalen van kinderdagverblijven	1,5	1,6
Totaal	30,3	33,8

12. Aantal opvangplaatsen per 1000 kinderen tussen 3 en 12 jaar in het Vlaams Gewest

OPVANGPLAATSEN PER 1000 KINDEREN TUSSEN 3 EN 12 JAAR PER PROVINCIE

	Antwerpen		Vlaams- Brabant		West- Vlaanderen		Oost- Vlaanderen		Limburg	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002
Initiatieven voor buitenschoolse opvang	23,4	26,2	24,8	27,8	28,8	33,1	28,9	32,6	44,0	48,0
In aparte lokalen van kinderdagverblijven	0,1	0,2	1,4	1,4	2,4	2,5	1,7	1,8	3,4	3,4
Algemeen totaal	23,5	26,4	26,2	29,1	31,2	35,6	30,6	34,4	47,4	51,4

13. Aantal opvangplaatsen per 1000 kinderen tussen 3 en 12 jaar per provincie

Evoluties in het aantal opvangplaatsen

Starters

In de erkende sector zijn het enkel de initiatieven voor buitenschoolse opvang waar in 2002 nieuwe plaatsen gecreëerd werden. Het aantal nieuwe plaatsen ligt er hoger dan in 2001. Startende mini-crèches zorgen in 2002 voor het grootste aantal nieuwe plaatsen. Het aantal nieuwe plaatsen ligt voor elk zelfstandig voorzieningstype lager dan in 2001.

STARTERS		
	2001	2002
<i>Erkend (en gesubsidieerd) door Kind en Gezin</i>		
Kinderdagverblijven (1)	154	0
Diensten voor opvanggezinnen (1)	0	0
Buitenschoolse opvang in aparte lokalen van kinderdagverblijven (2)	48	0
Initiatieven voor buitenschoolse opvang (1)	847	1038
<i>Totaal erkend (en gesubsidieerd) door Kind en Gezin</i>	<i>1049</i>	1038
<i>Met attest van toezicht van Kind en Gezin (3)</i>		
Mini-crèches	1349	1189
Zelfstandige kinderdagverblijven	576	321
Zelfstandige onthaalouders	669	652
<i>Totaal met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>	<i>2594</i>	2162
Algemeen totaal	3643	3200

(1) Rekening houdend met de ingangsdatum van de erkenning

(2) Rekening houdend met de effectieve startdatum

(3) Rekening houdend met de datum van aanvraag van het attest van toezicht

14. Aantal plaatsen bij startende erkende (en gesubsidieerde) opvangvoorzieningen en aantal plaatsen bij startende opvangvoorzieningen met attest van toezicht

Stopzettingen

In de erkende sector is het enkel bij de initiatieven voor buitenschoolse opvang dat er plaatsen wegvallen omwille van een stopzetting. In de zelfstandige sector ligt dit aantal heel wat hoger. Bij de zelfstandige onthaalouders is het aantal weggelaten plaatsen het grootst. Dit aantal ligt voor elk voorzieningstype ook hoger dan in 2001.

STOPZETTINGEN		
	2001	2002
<i>Erkend (en gesubsidieerd) door Kind en Gezin</i>		
Kinderdagverblijven	0	0
Diensten voor opvanggezinnen	120	0
Buitenschoolse opvang in aparte lokalen van kinderdagverblijven	0	0
Initiatieven voor buitenschoolse opvang	0	21
<i>Totaal erkend (en gesubsidieerd) door Kind en Gezin</i>	<i>120</i>	<i>21</i>
<i>Met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>		
Mini-crèches	305	488
Zelfstandige kinderdagverblijven	106	199
Zelfstandige onthaalouders	988	937
<i>Totaal met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>	<i>1399</i>	<i>1624</i>
Algemeen totaal	1519	1645

3. *Aantal plaatsen bij stoppende erkende (en gesubsidieerde) opvangvoorzieningen en aantal plaatsen bij stoppende opvangvoorzieningen met een attest van toezicht*

3. Evolutie in het aantal aangesloten onthaalouders

Het aantal onthaalouders aangesloten bij een dienst is gedaald tegenover 2001. Eind 2002 zijn er in Vlaanderen 413 aangesloten onthaalouders minder.

De daling doet zich in elke provincie voor, met uitzondering van het Brussels Gewest, waar het aantal status quo blijft.

AANGESLOTEN ONTHAALoudERS PER PROVINCIE		
	2001	2002
Antwerpen	2204	2063
Vlaams-Brabant	1095	986
Brussels Gewest	12	11
West-Vlaanderen	1343	1299
Oost-Vlaanderen	1794	1698
Limburg	1189	1167
Totaal	7637	7224

16. Aantal onthaalouders aangesloten bij een dienst voor opvanggezinnen per provincie

4. Ingeschreven kinderen

Aantal

In 2002 zijn er 77 094 kinderen ingeschreven in de erkende voorschoolse opvang en 37 490 in de voorschoolse opvang met attest van toezicht, een totaal van 114 584. Globaal gezien is het aantal ingeschreven kinderen in voorschoolse opvang minimaal gedaald. De daling doet zich voornamelijk voor in de sector van de diensten voor opvanggezinnen. Onder voorschoolse opvang wordt verstaan de opvang van kinderen die nog niet naar school gaan of van kinderen in de overgangperiode tussen opvang en basisschool.

De initiatieven voor buitenschoolse opvang nemen in de buitenschoolse opvang een belangrijke plaats in. In 2002 zijn er 103 260 kinderen ingeschreven. In vergelijking met 2001 is dit een stijging met 7862 kinderen (+ 8,2%).

Ook in de diensten voor opvanggezinnen stijgt het aantal ingeschreven kinderen in buitenschoolse opvang. In de kinderdagverblijven blijft het aantal status quo. Globaal gezien stijgt het aantal ingeschreven kinderen in buitenschoolse opvang in de erkende (en gesubsidieerde) sector met 7,3%.

In de zelfstandige sector is het aantal ingeschreven kinderen in buitenschoolse opvang lager. Ten opzichte van 2001 is er zowel in de zelfstandige kinderdagverblijven als in de mini-crèches een daling merkbaar. Het aantal ingeschreven kinderen in buitenschoolse opvang bij de zelfstandige onthaalouders blijft status quo.

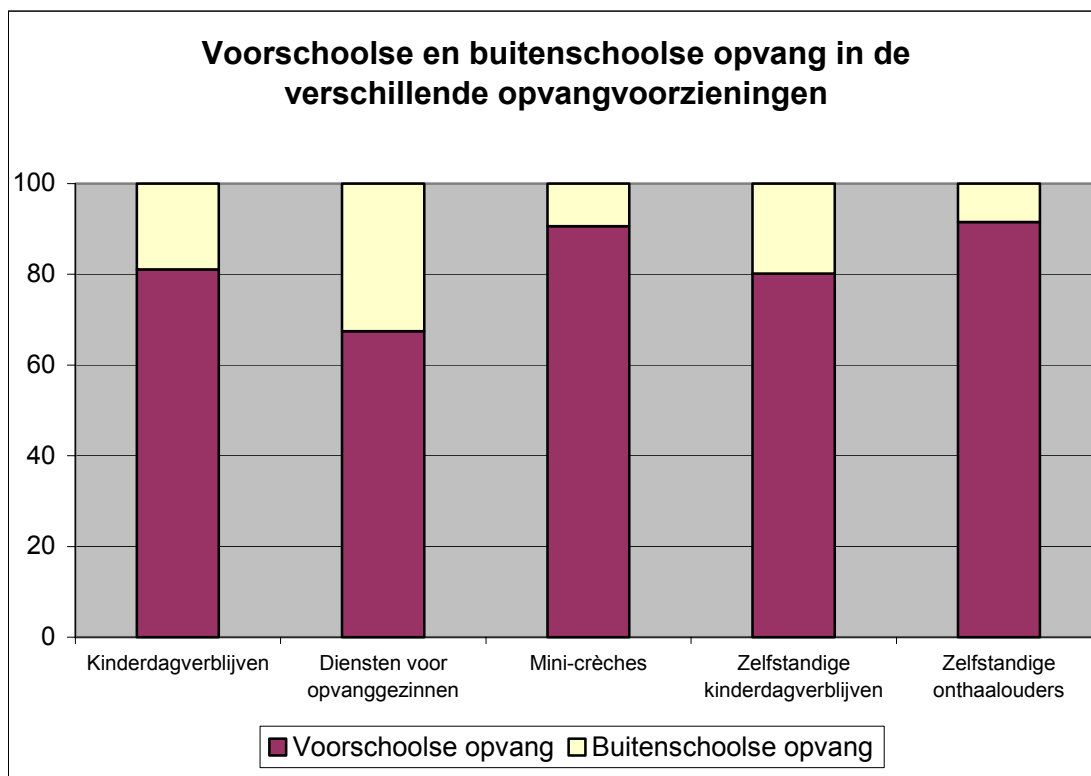
Globaal bekeken is het aantal kinderen in de buitenschoolse opvang gestegen met 7383 (+ 5,6%).

INGESCHREVEN KINDEREN (1)				
	Voorschools (2)		Buitenschools	
	2001	2002	2001	2002
<i>Erkend (en gesubsidieerd)</i>				
<i>door Kind en Gezin</i>				
Kinderdagverblijven	28 104	28 013	6377	6497
Diensten voor opvanggezinnen	51 213	49 081	22 537	23 673
Initiatieven voor buitenschoolse opvang	-	-	95 398	103 260
<i>Totaal erkend (en gesubsidieerd)</i>				
<i>door Kind en Gezin</i>	79 318	77 094	124 312	133 430
<i>Met attest van toezicht</i>				
<i>van Kind en Gezin</i>				
Mini-crèches	16 714	19 545	2909	2038
Zelfstandige kinderdagverblijven	6434	6240	2366	1537
Zelfstandige onthaalouders	12 875	11 705	1118	1083
<i>Totaal met attest van toezicht</i>				
<i>van Kind en Gezin</i>	36 023	37 490	6393	4658
Algemeen totaal	115 341	114 584	130 705	138 088

(1) Ingeschreven kinderen = minstens eenmaal aanwezig in de loop van het kalenderjaar

(2) Kinderen die nog niet naar school gaan en kinderen in de overgangperiode tussen opvang en basisschool

17. Aantal ingeschreven kinderen volgens soort opvang

18. Aandeel voorschoolse en buitenschoolse opvang in de verschillende opvangvoorzieningen (ingeschreven kinderen)

5. Aantal verblijfsdagen

In de *kinderdagverblijven* werden in 2002 ruim 2,7 miljoen verblijfsdagen (niet herleid) geregistreerd. Het totale aantal verblijfsdagen (niet herleid) is status-quo gebleven.

In de *diensten voor opvanggezinnen* werden in 2002 in totaal ruim 4,9 miljoen verblijfsdagen (niet herleid) geregistreerd. Ook hier blijft het aantal verblijfsdagen (niet herleid) status-quo tegenover 2001.

Gewone dagopvang gebeurt overwegend gedurende volle dagen, zowel in kinderdagverblijven (83,9%) als in diensten voor opvanggezinnen (79,9%). De vernieuwde regelgeving van 2001 creëert de mogelijkheid van 1/3-verblijfsdagen (minder dan 3 uur) in voorschoolse opvang. Zowel in de kinderdagverblijven als in de diensten voor opvanggezinnen is het aantal 1/3-verblijfsdagen in voorschoolse opvang fors gestegen.

In de *initiatieven voor buitenschoolse opvang* is het aantal verblijfsdagen (niet herleid) toegenomen met zo'n 8 % ten opzichte van 2001. Bij de *buitenschoolse opvang in aparte lokalen van een kinderdagverblijf* is de stijging kleiner, nl. zo'n 4%.

VERBLIJFSDAGEN

	Kinderdagverblijven		Diensten voor opvanggezinnen	
	2001	2002	2001	2002
Voorschools (1)				
Volle verblijfsdagen	2 247 624	2 270 498	3 271 718	3 223 072
Halve verblijfsdagen (2)	441 303	419 460	839 127	782 682
1/3-verblijfsdagen (3)	1 101	14 799	8 521	27 573

Aantal niet-herleide verblijfsdagen (4)	2 690 028	2 704 757	4 119 366	4 033 327
	(100,0)	(100,5)	(100,0)	(97,9)
Aantal herleide verblijfsdagen (5)	2 468 643	2 485 161	3 694 122	3 623 604
	(100,0)	(100,7)	(100,0)	(98,1)
<hr/>				
Buitenschools (6)				
Volle verblijfsdagen	13 896	19 502	288 830	322 740
Halve verblijfsdagen (2)	7420	6853	250 756	269 148
1/3-verblijfsdagen (3)	10 669	11 237	267 110	286 923

Aantal niet-herleide verblijfsdagen (4)	31 985	37 592	806 696	878 811
	(100,0)	(117,5)	(100,0)	(108,9)
Aantal herleide verblijfsdagen (5)	21 162	26 674	503 245	552 955
	(100,0)	(126,0)	(100,0)	(109,9)
<hr/>				
Totaal aantal niet-herleide verblijfsdagen (4)	2 722 013	2 742 349	4 926 062	4 912 138
	(100,0)	(100,7)	(100,0)	(99,7)
Totaal aantal niet-herleide verblijfsdagen (4)	2 489 805	2 511 835	4 197 367	4 176 559
	(100,0)	(100,9)	(100,0)	(99,5)

(1) Kinderen die nog niet naar school gaan en kinderen in de overgangperiode tussen opvang en kleuterschool

(2) Verblijf van 3 tot minder dan 5 uur

(3) Verblijf van minder dan 3 uur

(4) Totaal van volle, halve en 1/3-verblijfsdagen, niet gewogen naar gelang van de duur

(5) Totaal van volle, halve en 1/3-verblijfsdagen, gewogen naar gelang van de duur

(6) Voor kinderdagverblijven: buitenschoolse opvang in eigen lokalen

19. Aantal verblijfsdagen in kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen

VERBLIJFSDAGEN

	Initiatieven voor buitenschoolse opvang		Aparte lokalen van kinderdagverblijf	
	2001	2002	2001	2002
Minder dan 3 uur	2 711 664	2 976 416	131 802	140 692
Vanaf 3 uur	867 864	911 288	96 775	97 810
<i>Totaal aantal niet-herleide verblijfsdagen</i>	3 579 528	3 887 704	228 577	238 502
	<i>(100,0)</i>	<i>(108,6)</i>	<i>(100,0)</i>	<i>(104,3)</i>

20. *Buitenschoolse opvang: aantal verblijfsdagen in initiatieven voor buitenschoolse opvang en in aparte lokalen van een kinderdagverblijf*

Hoofdstuk 3. Financiële analyse

1. Kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen

Subsidies van Kind en Gezin

Forfaitaire subsidie voor het realiseren van het basisaanbod

Kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen worden gesubsidieerd via een systeem van enveloppefinanciering.

De enveloppe voor kinderdagverblijven wordt berekend op basis van 2 componenten.

De eerste component is gekoppeld aan de gemiddelde leeftijd van het personeel. Elk kinderdagverblijf ontvangt per subsidiabele plaats het basisbedrag dat geldt bij een gemiddelde leeftijd van het personeel van 20 jaar. Per jaar, met een maximum van 40 jaar, dat de gemiddelde leeftijd hoger ligt, ontvangt het kinderdagverblijf een aanvullend bedrag.

De tweede component is gekoppeld aan de bezetting. Elk kinderdagverblijf ontvangt per erkende plaats het basisbedrag dat geldt bij een bezetting van 75%. Per percent dat de bezetting hoger is, wordt het basisbedrag verhoogd met 0,75%. Per percent dat de bezetting lager ligt, wordt het basisbedrag verminderd met 1%.

Voor 2002 kwam de subsidie voor het realiseren van het basisaanbod neer op een uitgave van zo'n 107 miljoen euro.

Voor de diensten voor opvanggezinnen is de eerste component identiek aan de eerste component voor de kinderdagverblijven, m.a.w. gekoppeld aan de gemiddelde leeftijd van het personeel. Elke dienst ontvangt per subsidiabele schijf van 7 onthaalouders het basisbedrag dat geldt bij een gemiddelde leeftijd van 23 jaar. Per jaar, met een maximum van 37 jaar, dat de gemiddelde leeftijd hoger ligt dan 23 jaar, ontvangt de dienst een aanvullend bedrag.

De tweede component is gekoppeld aan de gepresteerde plaatsingsdagen. Elke dienst ontvangt per erkende schijf van 7 onthaalouders het basisbedrag dat geldt bij het realiseren van minimaal 2800 plaatsingsdagen. Als het aantal plaatsingsdagen minstens 20%, minstens 35%, minstens 75% of minstens 100% hoger ligt dan het minimumaantal, wordt het basisbedrag verhoogd met respectievelijk 15%, 30%, 45% of 50%. Wanneer het aantal gerealiseerde plaatsingsdagen lager ligt dan het minimumaantal, wordt het basisbedrag verhoudingsgewijs verlaagd.

Voor 2002 kwam de subsidie voor het realiseren van het basisaanbod neer op bijna 15 miljoen euro.

De diensten voor opvanggezinnen ontvangen eveneens een subsidie voor het vergoeden van de opvangprestaties van de aangesloten onthaalouders. In 2002 bedroeg de kostenvergoeding 13,92 euro per dag per kind. Deze kostenvergoeding staat in verhouding tot de opvangduur, zijnde 40% voor een verblijf van minder dan 3 uur, 60% voor een verblijf van 3 tot minder dan 5 uur en 100% voor een verblijf vanaf 5 uur. Voor 2002 kwam dit neer op een uitgave van bijna 60 miljoen euro.

Bijkomende subsidies

Kinderdagverblijven met een toestemming tot het organiseren van *buitenschoolse opvang in aparte lokalen* ontvangen hiervoor een bijkomende forfaitaire toelage. Deze bedroeg in 2002 21 465,16 euro voor 14 plaatsen. Het totale budget dat voor 2002 besteed werd aan dit type van opvang, bedroeg iets meer dan 1,5 miljoen euro.

Kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen kunnen ook een bijkomende vergoeding krijgen voor de *inclusieve opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte*.

Voor kinderdagverblijven wordt er een onderscheid gemaakt tussen kinderdagverblijven met een structureel aanbod en kinderdagverblijven die eerder ingaan op individuele vragen. Voor kinderdagverblijven met een structureel aanbod is de financiële ondersteuning tweeledig opgebouwd: enerzijds een bijkomend bedrag per plaats, dit bedroeg in 2002 2680,97 euro, anderzijds een bedrag per prestatie, dit bedroeg in 2002 5,15 euro per dag per opgevangen kind. Voor 2002 werd een totaal budget van 272 424,51 euro besteed. Voor kinderdagverblijven die eerder ingaan op individuele vragen, bestaat de financiële ondersteuning in een bedrag van 7,73 euro per dag per opgevangen kind. In 2002 kwam dit neer op een besteed budget van 54 496,50 euro.

Het bedrag dat onthaalouders bijkomend kunnen ontvangen, is een bedrag per dag per opgevangen kind. In 2002 was dit vastgelegd op 7,73 euro. Het totale budget dat voor 2002 besteed werd, bedroeg 148 377,35 euro.

Onthaalouders die zich voor het eerst aansluiten bij een dienst, konden rekenen op een eenmalige vergoeding voor installatiekosten. Deze bedroeg in 2002 371 euro. 471 onthaalouders die in 2002 van start gingen, kregen de vergoeding toegekend. Budgettair komt dit overeen met een bedrag van 174 741 euro.

Daarnaast ontvangen de diensten sinds 2002 een bijkomende subsidie om de bij hun dienst aangesloten onthaalouders te verzekeren voor persoonlijke ongevallen. Deze bijkomende subsidie bedraagt 31,44 euro per aangesloten onthaalouder per jaar. In 2002 kwam dit neer op een uitgave van 270 915,56 euro.

SUBSIDIES KIND EN GEZIN IN MILJOEN EURO

	Kinderdagverblijven		Diensten voor opvanggezinnen	
	2001	2002	2001	2002
Forfaitaire subsidie basisaanbod	96,734	107,137	14,208	14,849
Subsidies betaling onthaalouders	-	-	56,670	59,848
Medisch-sociaal toezicht	0,308	0,292	-	-
Specifieke zorgbehoefte	0,256	0,327	0,116	0,148
Subsidie buitenschoolse opvang	1,430	1,524	-	-
Vergoeding installatiekosten	-	-	0,252	0,175
Ongevallenverzekering	-	-	-	0,271
Totaal	98,728	109,280	71,246	75,291
	(100,0)	(110,7)	(100,0)	(105,7)

21. Overzicht van de subsidies aan kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen
Inkomsten afkomstig van ouderbijdragen

Kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen innen de ouderbijdragen, die variëren naar verhouding van het inkomen van de ouders. De inkomsten uit de ouderbijdragen die de voorzieningen hebben, worden verrekend met het geheel van de subsidies.

Wat de buitenschoolse opvang in aparte lokalen betreft, blijft het volledige bedrag van de geïnde ouderbijdragen in de kinderdagverblijven.

GEINDE OUDERBIJDAGEN IN MILJOEN EURO

	Kinderdagverblijven (1)		Diensten voor opvanggezinnen	
	2001	2002	2001	2002
2001	29,459	(100,0)	49,119	(100,0)
2002	30,417	(103,3)	49,864	(101,5)

(1) Niet inbegrepen: ouderbijdrage buitenschoolse opvang in aparte lokalen

22. Kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen: totaal bedrag van de geïnde ouderbijdragen

**VERHOUDING SUBSIDIES KIND EN GEZIN EN GEÏNDE OUDERBIJDRAGEN IN
MILJOEN EURO**

	Kinderdagverblijven (1)		Diensten voor opvanggezinnen	
	2001	2002	2001	2002
Subsidies van Kind en Gezin	69,269	78,863	22,127	25,427
(na verrekening)	(70,2)	(72,2)	(31,1)	(33,8)
Geïnde ouderbijdrage	29,459	30,417	49,119	49,864
	(29,8)	(27,8)	(68,9)	(66,2)
Totaal	98,728	109,280	71,246	75,291
	(100,0)	(100,0)	(100,0)	(100,0)

(1) Niet inbegrepen: ouderbijdragen buitenschoolse opvang in aparte lokalen

23. *Kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen: verhouding subsidies van Kind en Gezin en geïnde ouderbijdragen*

Gemiddeld betaalde ouderbijdrage

In de kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen betalen de ouders een bijdrage die is vastgesteld bij ministerieel besluit en die afhangt van het belastbaar gezinsinkomen.

In 2002 betaalden ouders voor een volle verblijfsdag gemiddeld 12,28 euro in een crèche (+ 3,5%), 7,76 euro in een peuterspeelruimte (- 2,5%) en 11,94 euro in een dienst voor opvanggezinnen (+ 2,8%).

GEMIDDELD BETAALDE OUDERBIJDRAGE

	2001	2002
Crèches	11,86	12,28
Peuterspeelruimten	7,96	7,76
Diensten voor opvanggezinnen	11,62	11,94
Gesubsidieerde kinderopvang	10,66	12,00

24. *Gemiddeld betaalde ouderbijdrage voor een volle verblijfsdag*

VIPA-investeringsubsidies

Kinderdagverblijven georganiseerd door een vzw of een OCMW kunnen een beroep doen op investeringsubsidies voor nieuwbouw of verbouwing. De procedure inzake de investeringsubsidies verloopt in vier stappen:

1. een aanvraag bij Kind en Gezin;
2. een subsidiebelofte met een vastlegging van het subsidiebedrag;
3. een subsidiebeslissing met vervolgens een aanbesteding;
4. de effectieve uitbetaling van de investeringsubsidie.

Subsidiebeloften

In de loop van 2002 werden 14 subsidiebeloften toegekend. Eind 2002 waren er in totaal al 67 subsidiebeloften verleend, waarvan 28 crèches hun infrastructuurwerken al realiseerden. 36 investeringsdossiers zitten in de fase van subsidiebeslissing, aanbesteding of zijn bezig met de uitvoering van de werken. 3 verleende subsidiebeloften worden niet verder gerealiseerd.

Kind en Gezin beschikte in 2002 over een machtiging om voor 5,651 miljoen euro vastleggingen uit te voeren. Dit bedrag werd toegekend, gespreid over 22 voorzieningen, waaronder de reeds vermelde 14 subsidiebeloften. De overige 8 machtigingen zijn bijkomende vastleggingen voor vroegere subsidiebeloften.

Subsidiebeslissingen

In de loop van 2002 werden 19 subsidiebeslissingen toegekend.

Betalingen

In 2002 werden er voor een totaal van 2,611 miljoen euro betalingskredieten betaald aan 15 voorzieningen. Deze betalingskredieten zijn de effectieve omzetting van de vastleggingen in uitbetalingen. Deze omzetting verloopt gespreid over meerdere jaren.

2. Initiatieven voor buitenschoolse opvang

Een principieel akkoord van Kind en Gezin zet voor de initiatieven voor buitenschoolse opvang het licht op groen om een dossier in te dienen bij de administratie Tewerkstelling (ministerie van de Vlaamse gemeenschap), die Weerwerk-gesco's toekent. Het Fonds voor Collectieve Uitrustingen en Diensten (FCUD) stond in voor de subsidiëring van de coördinator en een deel van de werkingskosten, maar sinds midden 2000 subsidieert het Fonds geen nieuwe erkenningen meer. Vanaf 2001 kunnen initiatieven voor buitenschoolse opvang die niet door het FCUD gefinancierd worden, door Kind en Gezin gesubsidieerd worden. De subsidie van Kind en Gezin is een forfaitair bedrag per erkende plaats. Voor de berekening ervan werd uitgegaan van de gemiddelde kosten van 3 componenten: werkingskosten, opleg voor de Weerwerk-gesco's en de loonkosten van de coördinator. Aldus komt de subsidie voor 2002 neer op 1940,51 euro per plaats voor de eerste 21 plaatsen, 1276,65 euro per extra plaats vanaf 22 plaatsen en 1123,45 euro per extra plaats vanaf 232 plaatsen.

Daarnaast kunnen deze initiatieven vrij beschikken over de inkomsten uit de ouderbijdragen.

In 2002 werden 95 voorzieningen gesubsidieerd door Kind en Gezin, wat overeenkomt met een uitgave van 3 456 673,21 euro.

Een andere financieringsstroom naar de initiatieven voor buitenschoolse opvang is de vergoeding voor de inclusieve opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen initiatieven met een structureel aanbod en initiatieven die eerder ingaan op individuele vragen. Voor initiatieven met een structureel aanbod is de financiële ondersteuning tweeledig opgebouwd: enerzijds een bijkomend bedrag per plaats, dit bedroeg in 2002 2680,97 euro, anderzijds een bedrag per prestatie, dit bedroeg in 2001 5,15 euro per dag per opgevangen kind. In 2002 kwam dit neer op een besteed budget van 116 905,53 euro.

Voor initiatieven die eerder ingaan op individuele vragen bestaat de financiële ondersteuning in een bedrag van 7,75 euro per dag per opgevangen kind. Voor 2002 werd een totaal budget van 9554,28 euro besteed.

3. Zelfstandige sector

De belangrijkste inkomstenbron van de zelfstandige voorzieningen is uiteraard de geïnde ouderbijdrage. Sinds 2001 werden voor het eerst een aantal financieringsstromen vanuit Kind en Gezin geïnitieerd.

Zelfstandige onthaalouders

Onthaalouders die voor het eerst starten met een zelfstandige opvangactiviteit onder toezicht van Kind en Gezin, kunnen rekenen op een eenmalige vergoeding voor installatiekosten. Deze bedroeg in 2002 371 euro. 118 onthaalouders kregen deze vergoeding toegekend, wat overeenkomt met een bedrag van 43 778 euro.

Indien ze kinderen met een specifieke zorgbehoefte opvangen, kunnen ze hiervoor een financiële tegemoetkoming krijgen van 7,73 euro per dag per opgevangen kind. In 2002 kwam dit neer op een uitgave van 12 259,62 euro.

Daarnaast verzekert Kind en Gezin sinds 1 januari 2002 de zelfstandige onthaalouders met een attest van toezicht voor persoonlijke ongevallen. In 2002 kwam dit neer op een kost van 46 877,04 euro.

Mini-crèches

Deze voorzieningen kunnen sinds 2002 een financiële ondersteuning van 381,39 euro per plaats op jaarbasis krijgen indien ze voldoen aan een aantal voorwaarden. De voorwaarden hebben betrekking op het personeelsbestand, het diploma van de verantwoordelijke, de minimaal te behalen score op het Kwaliteitsinstrument voor Particuliere Opvanginstellingen (KWAPOI) en het minimaal te bieden opvangaanbod. In 2002 werden 230 mini-crèches financieel ondersteund door Kind en Gezin. Dit kwam neer op een besteed budget van 1 408 809,36 euro.

Indien ze kinderen met een specifieke zorgbehoefte opvangen, kunnen ze hiervoor een financiële tegemoetkoming krijgen van 7,73 euro per dag per opgevangen kind. Voor 2002 impliceerde dit een besteding van 20 391,74 euro.

Zelfstandige kinderdagverblijven

Indien ze kinderen met een specifieke zorgbehoefte opvangen, kunnen ze hiervoor een financiële tegemoetkoming krijgen van 7,73 euro per dag per opgevangen kind. Voor 2002 werd een bedrag van 1832,01 euro uitbetaald.

INCLUSIEVE OPVANG VAN KINDEREN MET EEN SPECIFIEKE ZORGBEHOEFTE

	Structureel aanbod		Individueel aanbod	
	2001	2002	2001	2002
<i>Erkend (en gesubsidieerd) door Kind en Gezin</i>				
Kinderdagverblijven	226 571,74	272 424,51	28 980,00	54 496,50
Diensten voor opvanggezinnen	-	-	116 182,50	148 377,35
Initiatieven voor buitenschoolse opvang	-	116 905,53	/	9554,28
<i>Met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>				
Mini-crèches	-	-	10 010,21	20 391,74
Zelfstandige kinderdagverblijven	-	-	/	1832,01
Zelfstandige onthaalouders	-	-	6594,83	12 259,62
Totaal	226 571,74	389 330,04	162 767,54	246 911,50

25. Overzicht van de bestede bedragen in het kader van de inclusieve opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte (in euro)

Voor de hele zelfstandige sector, wordt ook het inschrijvingsgeld voor de opleiding 'Beheerder van een particulier kinderdagverblijf', georganiseerd door het Vlaams Instituut voor het Zelfstandig Ondernemen (VIZO), en voor een 8-daagse opleiding, georganiseerd door de Vormingsleergangen in Sociaal-Pedagogisch Werk (VSPW), terugbetaald aan de cursisten mits ze voldoen aan de volgende voorwaarden: de cursist moet de opleiding voltooien en moet werkzaam zijn in een mini-crèche of zelfstandig kinderdagverblijf of als zelfstandige onthaalouder (niet voor de VIZO-opleiding) onder toezicht van Kind en Gezin. De maximale terugbetaling bedraagt 161,13 euro per cursist en per jaar. In 2002 werd voor 8085,31 euro terugbetaald aan inschrijvingsgeld voor de VSPW-opleiding en voor 2255,82 euro voor de VIZO-opleiding.

DEEL 2: BELEID

Hoofdstuk 1. Het Lokaal Overleg Kinderopvang

1. Situering

Het Lokaal Overleg vindt zijn ontstaan in de regelgeving van 1997 m.b.t. de organisatie van de buitenschoolse opvang. Sedert zijn ontstaan is het Lokaal Overleg uitgegroeid tot een volwaardig instrument dat toelaat de (buitenschoolse) kinderopvang in de gemeenten te optimaliseren.

Het Lokaal Overleg brengt iedereen samen die bezig is met kinderen. De voornaamste partners zijn alle gesubsidieerde en zelfstandige opvangvoorzieningen, scholen, ouders, jeugdwerk, gemeentebestuur, OCMW-bestuur...enz.

Sedert zijn ontstaan heeft het Lokaal Overleg een hele dynamiek op gang gebracht. Voor vele gemeenten was het Lokaal Overleg een aanzet om plaatselijk het kinderopvangbeleid te ondersteunen en verder uit te bouwen.

Het proces van het Lokaal Overleg heeft zich inmiddels ook vaak spontaan uitgebreid van een Lokaal Overleg Buitenschoolse Kinderopvang naar een Lokaal Overleg Kinderopvang. Naast buitenschoolse opvang en dagopvang worden ook ruimere thema's aangekaart, zoals flexibele opvang, urgente opvang, opvang van zieke kinderen, opvang van kinderen met een handicap, kinder- en ouderparticipatie.

2. De verruiming naar een Lokaal overleg kinderopvang

In het voorjaar van 2001 werd in het kader van de verruiming van het Lokaal Overleg een proefproject opgestart. In 14 gemeenten, evenredig verdeeld over de verschillende provincies, werd het proces van het opstellen van een totaal beleidsplan kinderopvang van nabij gevolgd en ondersteund. In november 2002 werd het pilootproject afgerond met een rondetafelconferentie, tijdens dewelke de 14 gemeenten hun ervaringen konden uitwisselen. De resultaten van het pilootproject werden verwerkt in een beleidsrapport, dat begin 2003 werd overgemaakt aan de voogdijminister.

De resultaten van het pilootproject moeten de aanzet geven voor een nieuwe regelgeving voor het Lokaal Overleg. Deze wordt in de loop van 2003 verder uitgewerkt.

3. De provinciaal verantwoordelijke Lokaal Overleg Kinderopvang

De regelgeving voorziet in methodische en procesmatige ondersteuning van het Lokaal Overleg door Kind en Gezin. Om dit te realiseren beschikt Kind en Gezin over een aantal provinciaal verantwoordelijken. In 2002 werd het team uitgebreid en versterkt. Met 2 provinciaal verantwoordelijken per provinciale afdeling, en een coach binnen de centrale afdeling kinderopvang, kon de dienstverlening naar de Lokaal-Overleggroepen aanzienlijk worden verbeterd.

4. Stand van zaken

Momenteel werd in 87% van de gemeenten een Lokaal Overleg opgestart, in vergelijking met

2001 blijft het aantal Lokaal-Overleggroepen stijgen. In Antwerpen en Limburg heeft meer dan 95 % van de gemeenten een Lokaal Overleg. Het aantal Lokaal-Overleggroepen is het laagst in Vlaams-Brabant. Cruciaal in de lage score zijn de gemeenten in de Brusselse rand, waar het opstarten van een Lokaal Overleg een knelpunt blijft. In slechts 4 van de 16 randgemeenten werd een Lokaal Overleg opgestart.

86% van de Lokaal-Overleggroepen heeft een beleidsplan dat werd goedgekeurd door Kind en Gezin. Het aantal overleggroepen met een goedgekeurd beleidsplan steeg in 2002 met 5% t.o.v. 2001. Inmiddels zijn meer dan de helft van de Lokaal-Overleggroepen bezig met de opmaak van een tweede beleidsplan. 21% heeft een tweede beleidsplan goedgekeurd door Kind en Gezin.

LOKAAL OVERLEG

	Antwerpen		Vlaams- Brabant (1)		Oost- Vlaanderen		West- Vlaanderen		Limburg		Totaal	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002
Totaal aantal gemeenten	70	70	65	65	65	65	64	64	44	44	308	308
Lokaal overleg opgestart	62	67	43	47	52	54	55	58	40	42	252	268
Goedgekeurd beleidsplan	49	62	33	38	41	41	46	49	35	38	204	228
Goedgekeurd tweede beleidsplan	/	17	/	9	/	10	/	8	/	12	/	56

(1) Inclusief Brussel

26. *Stand van zaken van het Lokaal Overleg in de verschillende provincies*

Hoofdstuk 2. Kwaliteitszorg

1. Inspectie in 2002

AANTAL INSPECTIEBEZOEKEN		
	2001	2002
<i>Erkend (en gesubsidieerd) door Kind en Gezin</i>		
Kinderdagverblijven	195	314
Diensten voor opvanggezinnen	82	104
Initiatieven voor buitenschoolse opvang	158	193
<i>Totaal erkend (en gesubsidieerd) door Kind en Gezin</i>	<i>435</i>	<i>611</i>
<i>Met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>		
Mini-crèches en zelfstandige kinderdagverblijven	655	662
Zelfstandige onthaalouders	842	916
<i>Totaal met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>	<i>1497</i>	<i>1578</i>
Algemeen totaal	1932	2189

27. Aantal inspectiebezoeken aan de verschillende soorten voorzieningen

De dienst Inspectie en Audit van Kind en Gezin stelt zich tot doel om in de eerste plaats preventief op te treden. De werkwijzen zijn er m.a.w. veeleer op gericht probleemsituaties te voorkomen in plaats van situaties achteraf te corrigeren. Terwijl er vroeger uitgegaan werd van een lineaire planning, waarbij elke voorziening bezocht werd met een vooraf bepaalde frequentie, wordt nu geopteerd voor een dynamische planning. Bezoeken die te maken hebben met nieuwe aanvragen tot erkenning of een attest van toezicht, met wijzigingen in de erkenning of in het attest van toezicht en met klachten over een initiatief, krijgen prioriteit wat de verwerking betreft.

Daarnaast wordt er gewerkt met 'aandachtsvoorzieningen'. Aan de hand van de vaststellingen die bij elk bezoek gedaan worden, weegt de inspectieambtenaar af of de wijze waarop de voorziening werkt aan de erkenningsvoorwaarden voldoet en voldoende garanties biedt voor de gebruikers. Wanneer blijkt dat bepaalde elementen van de regelgeving onvoldoende gerealiseerd werden, wordt de voorziening als aandachtsvoorziening gesignaleerd. Het gaat wel altijd om elementen waar verbeteracties door de voorziening zelf noodzakelijk zijn en niet om dringende gevaarsituaties waar een ander optreden vereist is. Deze aandachtsvoorzieningen worden met een hogere frequentie bezocht dan de overige initiatieven en dit tot de verbetering gerealiseerd is.

In bezoeken die de inspectieambtenaren aan de voorzieningen brengen, onderscheiden zich 2 soorten: enerzijds ‘algemene bezoeken’, waar nagegaan wordt hoe de voorziening de opvang organiseert en of dit overeenstemt met de vigerende regelgeving; anderzijds een rechtstreekse evaluatie van het leefgroepgebeuren, aan de hand van een specifiek daartoe ontwikkeld instrument. Dit instrument is reeds enkele jaren beschikbaar voor de kinderdagverblijven (Beoordelingsschaal voor het Pedagogisch Functioneren in Kinderdagverblijven) en de mini-crèches en zelfstandige kinderdagverblijven (Kwaliteitsinstrument Particuliere Opvanginstellingen).

De beoordelingsschaal voor het pedagogisch functioneren in kinderdagverblijven biedt door observatie van het opvanggebeuren een betrouwbaar en valide beeld van de interacties tussen begeleiders en kinderen. Verschillende pedagogisch relevante criteria, namelijk flexibiliteit, individualiseren, stimuleren, structureren, bevorderen van de zelfstandigheid, bewegingsvrijheid en veiligheid, worden op deze wijze geëvalueerd in verschillende leefsituaties (toiletsituatie, eetsituatie, rustsituatie en onthaal, ...) en met oog voor de activiteiten, het speelgoed en de communicatie. In 2001 duurde een dergelijke observatie gemiddeld 3 uur en 3 minuten. Uit de observaties blijkt dat de gemiddelde pedagogische kwaliteit in de geobserveerde leefgroepen in de kinderdagverblijven boven het vastgelegde minimum van 71,4% scoort, nl. 77% (in 2000: 76%). Dit geldt voor elk van de bovenvermelde criteria afzonderlijk, met uitzondering van het criterium ‘Zelfstandigheidsbevordering’. De criteria bewegingsvrijheid, structureren en veiligheid halen gemiddeld de hoogste score.

Het kwaliteitsinstrument voor particuliere opvanginstellingen bestaat uit drie delen: een checklist, die op een gestandaardiseerde manier de formele aspecten (administratie, bezetting, personeel, accommodatie, veiligheid) van de opvangsituatie nagaat; een semi-gestructureerd interview, dat het mogelijk maakt de pedagogische randvoorwaarden te evalueren en 5 observatieschalen die in 5 situaties (rustsituatie, eetsituatie, verzorgingssituatie en zindelijkheidstraining, activiteitenbegeleiding en speelgoed, onthaalsituatie) de geobserveerde pedagogische kwaliteit meten. Hierbij worden dezelfde pedagogisch relevante criteria gehanteerd als in de beoordelingsschaal voor het pedagogisch functioneren in kinderdagverblijven. Het gevolg van deze benadering via situaties is dat ook de beoordeling van één situatie betrouwbaar en valide blijkt, zodat het instrument kan worden afgenomen over één of meerdere situaties zonder dat het noodzakelijk is het hele instrument af te nemen.

Elke situatie is opgesplitst in een aantal items, die elk via een vierpuntschaal worden gescoord. Score 1 betekent onvoldoende kwaliteit van het item, score 3 komt overeen met voldoende kwaliteit, score 5 betekent goede kwaliteit en score 7 staat voor zeer goede kwaliteit. Een gemiddelde score van 3 over de beoordeelde situaties heen wordt beschouwd als de pedagogische basiskwaliteit. Dit geldt ook voor elke afzonderlijke situatie.

Het kwaliteitsinstrument voor particuliere opvanginstellingen (KWAPOI) werd ook omgevormd tot een zelfevaluatie-instrument, z-KWAPOI, dat de voorzieningen in staat stelt om zelf de

pedagogische opvangkwaliteit te evalueren en initiatieven tot kwaliteitsverbetering te plannen. De voorzieningen kunnen dit instrument sinds eind 1998 verkrijgen bij Kind en Gezin.

De gemiddelde observatietijd in de mini-crèches en zelfstandige kinderdagverblijven bedroeg in 2001 3 uur en 9 minuten. Uit de observaties blijkt dat de gemiddelde pedagogische kwaliteit bij de geobserveerde situaties in 2001 4,58 bedroeg, wat een stijging inhoudt ten opzichte van 2000 (4,50). De rustsituatie en de onthaalsituatie halen gemiddeld de hoogste score.

2. Werken aan kwaliteitszorg voor de kinderopvang

In 2001 werden 5 vormingsorganisaties door de Raad van Bestuur erkend om de implementatie van kwaliteitszorg in de sector te begeleiden. Met behulp van een basissubsidie (12 395 euro voor elke vormingsorganisatie) werkten zij een aangepast vormingsaanbod uit over kwaliteitszorg voor de erkende kinderdagverblijven, diensten voor opvanggezinnen en initiatieven voor buitenschoolse opvang.

In 2002 besloot de Raad van Bestuur de erkenning van en de basissubsidie voor deze 5 vormingsorganisaties eenmalig te verlengen mits aan een aantal voorwaarden werd voldaan. Deze eenmalige verlenging zorgde voor een snelle voortzetting en een consolidatie van de opgebouwde knowhow over kwaliteitszorg in de kinderopvang. Weer werd een aangepast vormingsaanbod uitgewerkt. Voorzieningen die bij één van de 5 erkende vormingsorganisaties een vorming volgden, konden hiervoor - net zoals in 2001 - een tegemoetkoming van 190 euro ontvangen. Op een totaal van 722 erkende en gesubsidieerde voorzieningen namen een 600-tal voorzieningen deel aan het erkend vormingsaanbod en werden er in het totaal 1600 vormingsuren gerealiseerd. Geconcludeerd kan worden dat met dit aanbod het grootste deel van de voorzieningen werd bereikt. De kinderdagverblijven, diensten voor opvanggezinnen en initiatieven voor buitenschoolse opvang hebben nogmaals op grote schaal gebruik gemaakt van het verlengde specifieke vormingsaanbod.

Verder stond ook de kwaliteitshelpdesk in 2002 ter beschikking van de sector. Hier kan de voorziening terecht voor informatie en advies omtrent kwaliteitszorg. Dagelijks worden de kwaliteitsambtenaren gecontacteerd met allerlei vragen rond kwaliteitszorg en de praktische implementatie. Op deze wijze blijven zij ook voeling houden met het implementatieproces en de eventuele knelpunten in de kinderopvangvoorzieningen.

In 2002 startte de afdeling kinderopvang met een reeks van kwaliteitsnieuwsbrieven ter ondersteuning van de kinderdagverblijven, diensten voor opvanggezinnen en initiatieven voor buitenschoolse opvang bij het invoeren van kwaliteitszorg in hun werking. In een eerste nieuwsbrief kreeg elke erkende en gesubsidieerde voorziening de warme aanbeveling om in te tekenen op het door de Raad van Bestuur geselecteerde vormingsaanbod 'kwaliteitszorg'. In de daarop volgende nieuwsbrieven werd telkens een bepaald item met betrekking tot kwaliteitszorg uitgediept en werden voorbeelden, methodieken en nuttige tips aangereikt. Er werd onder meer een beroep gedaan op reeds uitgewerkte voorbeelden uit de sector. Zo werd informatie gegeven

over het formuleren van een missie, visie en waarden voor de opvang. Een ander thema behandelde kwaliteitsplanning en gaf een antwoord op de vraag op welk kwaliteitsniveau je wil werken en hoe je kwaliteitsdoelstellingen kan vastleggen. Voorts werd er geïnformeerd welke de kernprocessen van de opvang zijn en hoe je deze processen of activiteiten kan sturen of managen, zodat elke medewerker weet welke kwaliteitsniveau vooropgesteld wordt. Een bijkomende doelstelling was de voorzieningen een bevestiging te geven dat ze op de goede weg zijn bij het uitwerken van hun kwaliteitshandboek. Reeds heel wat voorzieningen hebben bijzondere inspanningen geleverd bij het uitwerken van hun kwaliteitsbeleid.

3. Instrumenten voor het meten en bevorderen van kwaliteit

Reeds in 2001 werd de pedagogische schaal voor het meten van de kwaliteit in het kinderdagverblijf herwerkt. In 2002 werd deze schaal getest op betrouwbaarheid en validiteit. De resultaten van deze test zullen medio 2003 gekend zijn. In de sector 'buitenschoolse opvang' startte een onderzoek voor het ontwikkelen van een instrument om de kwaliteit van de buitenschoolse opvang binnen de scholen te meten. Om dit instrument te kunnen ontwikkelen werd op basis van een steekproef het aanbod in kaart gebracht. Daarna werd de visie van de aanbieders en de gebruikers (zowel de ouders als de kinderen) van de opvang bevestigd. Het onderzoeksrapport zal eveneens medio 2003 klaar zijn.

4. Algemene kwaliteitswerking

Een van de belangrijke strategische doelstellingen van Kind en Gezin is het ontwikkelen en realiseren van een voedingsbeleid voor jonge kinderen. Vorig jaar is er een werkgroep gestart die specifiek voor de kinderopvangvoorzieningen de ontwikkeling van een kwalitatief voedingsbeleid zal ondersteunen. Naast voeding werd in 2002 ook aandacht gevraagd voor een veilige opvangomgeving. In 2002 werden de voorzieningen aangespoord om een actief veiligheidsbeleid te voeren.

5. De Klachtendienst van Kind en Gezin

Taak

Contacten met de klagende partij

In het eerste contact met de ontevreden klant, exploreert de Klachtendienst het probleem en wordt duidelijk of de klant in een eerste fase info of advies wil, dan wel of de klachtenprocedure wordt opgestart. In dit laatste geval wordt steeds aan de klager telefonisch of schriftelijk bevestigd dat de klacht wordt behandeld, wie de klachtenbehandelaar is en waar en wanneer die bereikbaar is. De stappen die daarop volgen verschillen naar gelang van het statuut van de beklagde voorziening of persoon (Is die al dan niet gemeld bij Kind en Gezin? Betreft het een zelfstandig initiatief met of

zonder attest van toezicht? enz.) De klagende partij krijgt informatie over de wijze waarop de klacht wordt aangepakt en over de uiteindelijke bevindingen na het ingestelde onderzoek.

De concrete klacht behandelen

De Klachtendienst kan, nadat werd geoordeeld dat de klacht ontvankelijk is, alle stappen ondernemen die hij nodig acht om de klacht verder te behandelen. Mogelijke stappen zijn het aanvragen van een inspectiebezoek, het raadplegen van het dossier, het bespreken van de klacht met de betrokken collega binnen Kind en Gezin, enz.

Het formuleren van aanbevelingen

Om vanuit de klachtenbehandeling aan kwaliteitsverbetering van de dienstverlening te werken, formuleert de Klachtendienst aanbevelingen. Door middel van een jaarlijks verslag en participatie in overlegorganen zorgt de Klachtendienst er ook voor dat deze aanbevelingen voldoende aandacht krijgen.

Het indienen van klachten

Een klacht kan telefonisch, schriftelijk of per e-mail ingediend worden. Indien bij het telefonisch contact nog gegevens ontbreken, indien duidelijk is dat de klagende partij in een opwelling onzorgvuldige mededelingen doet of indien de inhoud van de klacht dit vereist, wordt aan de klager gevraagd de klacht schriftelijk te bevestigen. De bedoeling is om op die manier een stevige en doordachte basis te verkrijgen voor de opbouw van het dossier. Voor schriftelijke klachten of de bevestiging daarvan stelt de Klachtendienst een klachtenkaart ter beschikking. Deze kaart is bedoeld als hulpmiddel om de informatie op een gestructureerde wijze te noteren.

Procedure voor de behandeling van klachten over kinderopvang

In uitvoering van het kwaliteitsdecreet op de welzijnvoorzieningen heeft iedere voorziening die erkend wordt door Kind en Gezin, specifiek per sector, de opdracht gekregen bij een besluit van de Vlaamse regering, zelf in te staan voor de behandeling van de klachten over de eigen voorziening. Zelfstandige opvangvoorzieningen hebben niet formeel de opdracht gekregen zelf voor een klachtenbehandeling te zorgen, doch ook voor deze sector wordt van de redenering uitgegaan dat ouders met een ongenoegen zich in eerste instantie best wenden tot de verantwoordelijke van de opvang zelf.

Wanneer beroep wordt gedaan op de Klachtendienst van Kind en Gezin dan zijn verschillende scenario's mogelijk.

- De klager wist niet dat hij met zijn klacht ook terecht kon bij de directie of het organiserend bestuur van de voorziening en heeft daar nog niet aangeklopt. In dit geval geeft de Klachtendienst informatie en verwijst de oproeper door naar de directie of het organiserend bestuur. De Klachtendienst sluit dan het klachtendossier. De klager zal dan zelf het initiatief nemen om de directie of het organiserend bestuur te contacteren. Een

andere optie binnen dit scenario is dat de Klachtendienst zelf de klacht overmaakt aan het organiserend bestuur of de directie met de vraag dit zelfstandig ter harte te nemen. In dergelijke dossier wordt genoteerd dat de opvolging niet meer gebeurt door de Klachtendienst maar door het organiserend bestuur.

- Soms geeft de klager aan dat men niet veel heil verwacht van een rechtstreeks contact met de directie of het organiserend bestuur. De Klachtendienst kan dan in naam van de klager aan het organiserend bestuur of de directie vragen een onderzoek in te stellen en de besluiten over te maken. In dit geval zal de Klachtendienst een eindbevinding formuleren en deze zelf communiceren naar de klager.
- Indien na een doorverwijzing naar de voorziening de klager terug contact opneemt met de Klachtendienst, indien de klager niet wenst dat de voorziening zelf de klacht behandelt (bijvoorbeeld omwille van betrokkenheid) of indien het klachtenonderzoek door de voorziening niet tot tevredenheid strekt dan zal de Klachtendienst een inspectiebezoek aanvragen om het ongenoegen rechtstreeks met de betrokkenen te bespreken en/of eventuele vaststellingen te doen.

Voor klachten over opvangvoorzieningen zonder directiefunctie en/of zonder organiserend bestuur, met name de meeste zelfstandige onthaalouders en mini-crèches, zal de Klachtendienst sneller beslissen om een inspectieopdracht te maken om de klacht te gaan bespreken met de beklagde voorziening. De Afdeling Inspectie en Interne Audit realiseert deze klachtenbezoeken binnen de maand na de aanvraag door de Klachtendienst. Als de inhoud van de klacht dit vereist, zal de Klachtendienst vragen het inspectiebezoek ‘zo snel als mogelijk’ of binnen de week te realiseren.

Procedure voor de behandeling van klachten waarbij sprake is van mogelijk gevaar voor de kinderen in de kinderopvangvoorziening

De procedure voor gevaarsituaties wordt gevolgd wanneer door de klacht of de melding twijfel ontstaat over de veiligheid van de kinderen in een voorziening. Dit is bijvoorbeeld het geval bij een klacht over (vermoedelijke) kindermishandeling of misbruik binnen de setting van de voorziening.

Voor klachten over een mogelijke gevaarsituatie in een gesubsidieerde kinderopvangvoorziening houdt de Klachtendienst het principe aan dat de directie of het organiserend bestuur verantwoordelijk is en zelf stappen moet ondernemen. De Klachtendienst zal in dergelijke situaties schriftelijk aan het organiserend bestuur vragen de zaak te onderzoeken en de instelling binnen de week daarover te informeren. De Klachtendienst gaat vervolgens na welke stappen er werden gezet en wat de eindbevindingen van het organiserend bestuur zijn en informeert de beleidsafdeling hierover. Indien er twijfel bestaat of het organiserend bestuur zijn verantwoordelijkheid wel neemt, kan een inspectiebezoek gevraagd worden of kan de beleidsafdeling administratieve maatregelen nemen.

Voor klachten over een mogelijke gevaarsituatie in een zelfstandige opvangvoorziening werd een speciale procedure opgesteld. Deze procedure voorziet extra onderzoeksdaden (bvb. een

persoonlijk bezoek door de inspectie-ambtenaar bij de oproeper thuis). De eindbevindingen worden geformuleerd door een speciaal daartoe aangeduid overlegteam. Dit overlegteam adviseert ook of en welke maatregelen aangewezen kunnen zijn zodat de administratie de nodige stappen kan zetten. Deze procedure kan geraadpleegd worden op de website van Kind en Gezin.

Oproepen bij de Klachtendienst over kinderopvang in 2002

De Klachtendienst ontving in 2002 in totaal 747 oproepen die betrekking hadden op kinderopvang. Het ging om 260 informatieve oproepen en 487 oproepen waarbij een klacht werd ingediend. Bij deze klachten waren er 82 onontvankelijke en 405 ontvankelijke dossiers.

Informatieve oproepen bij de klachtendienst over kinderopvang

In het voorjaar van 2002 is de kinderopvanglijn gestart. Louter informatieve vragen bij de Klachtendienst werden dan ook doorgeschakeld naar de kinderopvanglijn en werden niet opgenomen in de cijfers van de werking van de Klachtendienst.

De informatieve oproepen die wel door de Klachtendienst werden behandeld betroffen een concreet ongenoegen waarvoor advies werd gevraagd over hoe het probleem kon worden aangepakt of betroffen het doorgeven van informatie over een concreet probleem zonder dat men klacht wilde indienen.

In 2002 behandelde de Klachtendienst 260 dergelijke infodossiers over een concreet probleem in een kinderopvangvoorziening.

Onontvankelijke klachten over de kinderopvang

Voor een aantal klachten over kinderopvang moest de Klachtendienst besluiten dat de klacht onontvankelijk was.

De redenen waarom sommige klachten over kinderopvang onontvankelijk werden verklaard zijn de volgende:

- *omdat het onderwerp van de klacht buiten de bevoegdheid van Kind en Gezin viel*
Bijvoorbeeld: de klacht situeerde zich eerder binnen de privé-sfeer of viel buiten het gereguleerd kader.
- *omdat de klacht ging over het algemeen beleid inzake kinderopvang of de regelgeving*
Bijvoorbeeld: de oproeper uitte zijn ongenoegen over het tekort aan opvangmogelijkheden in zijn buurt.
- *omdat de klacht ging over een geschil waarvoor een gerechtelijke procedure eerder aangewezen is*

Bijvoorbeeld: de klager betwistte de afrekening voor de opvang bij een zelfstandige onthaalouder, mini-crèche of zelfstandig kinderdagverblijf. Gezien er voor de zelfstandige kinderopvang geen wettelijke bepalingen zijn rond de kosten en de wijze van afrekening en iedere onthaalmoeder zelf de prijs kan vastleggen in een contract met de ouders, moet de Klachtendienst de gebruiker hiervoor bij een blijvend geschil verwijzen naar de vrederechter.

- *omdat de klager volledig onbekend bleef en omdat het ook nog onduidelijk was wat de relatie was tussen de klager en de beklagde én omdat de klacht inhoudelijk niet handelde over een situatie van onveiligheid voor de kinderen.*

De anonieme klachten waarbij de oproeper wel zijn naam in vertrouwen meedeelde aan de Klachtendienst of verduidelijkte in welke hoedanigheid hij of zij te maken had met de beklagde werden meestal wel beschouwd als nuttige informatie voor de inspectie van Kind en Gezin. Anonieme klachten die handelde over een situatie van onveiligheid voor de kinderen werden wel als ontvankelijk beschouwd.

- *omdat de klacht over een beslissing ging waarvoor nog een beroep mogelijk was*
Bijvoorbeeld: klacht over een intrekking van een attest van toezicht
- *omdat de feiten waarover men klaagde dateerden van meer dan een jaar geleden en dit het onderzoek belemmerde*
- *omdat dezelfde klacht recentelijk al eens onderzocht werd*

Het ging in 2002 samen om 67 onontvankelijke klachten waarbij een concrete opvangvoorziening werd vernoemd en 15 onontvankelijke klachten over het beleid en een aspect van de regelgeving inzake kinderopvang¹.

Voor deze onontvankelijke klachten werd geen onderzoek gestart maar de klager werd zo goed als mogelijk geholpen met informatie of advies. Desgevallend werden de opmerkingen genoteerd als nuttige informatie voor rekening mee te houden op een moment dat de regelgeving of het beleid wordt herzien.

Inhoud van de ontvankelijke klachten over de kinderopvang

De klachtendienst van Kind en Gezin noteerde in 2002 405 ontvankelijke klachten over kinderopvang.

Het ging om 161 klachten over een erkende of gesubsidieerde kinderopvangvoorzieningen zoals een kinderdagverblijf, dienst voor opvanggezinnen of een daarbij aangesloten onthaalouder. Verder handelden 236 klachten over een mini-crèche, zelfstandige onthaalouder of zelfstandig kinderdagverblijf en 8 klachten over enkel gemelde of niet gemelde kinderopvang.

Wanneer men de inhoud van de klachten nader bekijkt, kan men verschillende thema's terugvinden. 20% van de klachten ging over de verzorging, hygiëne of voeding. Op de tweede plaats kwamen de klachten over te weinig beschikbaar personeel in verhouding tot het aantal kinderen of over het feit dat men eerst wél en dan toch niet een plaats had in de opvangvoorziening. Op de derde plaats waren er de klachten over de veiligheid van de kinderen. Het kon gaan om kinderen die alleen werden gelaten, kinderen die een ongeval overkwam dat volgens de klager te vermijden was, kinderen die andere kinderen een letsel toebrachten of een opvangpersoon die een kind sloeg of verwondde. Een volgende belangrijke categorie zijn de

¹ In de registratie opgenomen als (onontvankelijke) klacht over Kind en Gezin zelf en niet over een kinderopvangvoorziening.

klachten over het pedagogisch functioneren van de onthaalouder of begeleidster. Voorbeelden hiervan zijn het onaangepast straffen van kinderen, te weinig of geen aangepast pedagogische aanbod, enz.

Anderen klachten over de kinderopvang gaan inhoudelijk over de aard van de communicatie met de ouders, problemen met het contract of huishoudelijk reglement, het algemeen beleid van de opvangvoorziening, de accommodatie enz.

Gegrontheid en herstel van de klachten over de kinderopvang

Bij de ontvankelijke klachten kunnen twee categorieën onderscheiden worden. Enerzijds zijn er klachten die opgevolgd werden door een andere dienst dan de Klachtendienst. Anderzijds zijn er de klachten waarvoor de Klachtendienst zelf het onderzoek coördineerde.

56% van de klachten werd opgevolgd door een andere dienst dan de Klachtendienst en werd niet meer gevraagd om een eindbevinding mee te delen aan de Klachtendienst: 64% hiervan werd afgesloten nadat de klager informatie ontving en werd doorverwezen naar de betrokken opvangvoorziening. Afspraak was hier dat de klager opnieuw contact kon opnemen met de Klachtendienst als het probleem niet opgelost geraakte. Voor geen enkele van deze klachten ontving de klachtendienst een nieuw signaal. 36% van deze klachten werd overgemaakt en opgevolgd door ofwel de afdeling Interne Audit en Inspectie ofwel door de opvangvoorziening zelf. Het ging hier voor een deel om anonieme oproepen waarbij de klager zelf aangaf dat hij/zij het niet wenselijk vond dat de klacht besproken werd. Bij een ander deel gaf de Klachtendienst de aangeklaagde feiten ter informatie door aan de inspectie-ambtenaar, zodat deze tijdens een opvolgingsbezoek de feiten kon observeren en zorgen voor een gepaste opvolging.

Voor 44% van de klachten coördineerde de Klachtendienst zelf het onderzoek. Bij de behandeling van deze klachten vroeg de Klachtendienst een inspectiebezoek aan om de klachten expliciet te gaan bespreken met de beklaagde voorziening, werd de klacht onderzocht d.m.v. een bezoek van de medisch kwaliteitscoördinator, voerde de Klachtendienst een gesprek met de voorziening of met een deskundige van Kind en Gezin,... 57,3% van deze klachten bleek na onderzoek minstens deel gegrond. Voor ruim 67% van deze klachten was er sprake van herstel. 7,3% van de klachten bleek na onderzoek ongegrond, voor 18% bleef er een betwisting bestaan (woord van de verantwoordelijke tegen het woord van de klager) en bij 3,4% werd de klacht als een terechte opmerking genoteerd. Voor 14% van de klachten was het dossier nog niet volledig afgerond.

Binnen deze groep van klachten waarvoor de Klachtendienst zelf een onderzoek vroeg, situeerden zich de klachten waarbij er sprake was van een mogelijke gevaarsituatie voor de opgevangen kinderen. Er waren 5 dergelijke dossiers binnen de zelfstandige kinderopvang, 5 bij een onthaalouder aangesloten bij een dienst en 1 binnen een enkel gemelde voorziening.

Aanbevelingen van de Klachtendienst inzake kinderopvang

De communicatie met ouders wiens kind opgevangen wordt in een voorziening waarbij een intrekking van een attest van toezicht wordt overwogen of effectief noodzakelijk blijkt, is van groot belang en is nog voor verbetering vatbaar.

Hoofdstuk 3. Andere accenten in de werking

1. Toekomst- en Vernieuwingsgroep

Zowel de voogdijminister als de Raad van Bestuur van Kind en Gezin uitten in 2002 de wens om n.a.v. de snelle veranderingen en ontwikkelingen op de kinderopvangmarkt op korte termijn een nieuwe visie op kinderopvang te formuleren. Deze wens was de aanleiding tot het oprichten van 2 denktanken. De Toekomstgroep kreeg van de voogdijminister als opdracht een lange termijn visie over de kinderopvang te formuleren. De Vernieuwingsgroep boog zich in opdracht van de Raad van Bestuur over concrete voorstellen die realiseerbaar zijn op korte termijn en die de kinderopvang moeten stimuleren en verbeteren.

Het eindrapport van beide groepen wordt medio 2003 verwacht.

2. Partnerschap met het Vormingscentrum voor de Begeleiding van het Jonge Kind (VBJK)

Kind en Gezin heeft al sinds 1992 een overeenkomst met het Vormingscentrum voor de Begeleiding van het Jonge Kind, die haar ondersteunt bij de uitvoering van haar opdracht. In 2002 werd deze overeenkomst doorgelicht en omgevormd tot een partnerschap. Het VBJK onderschrijft de missie van Kind en Gezin en engageert zich om op een resultaatgerichte manier mee inhoud te geven aan de uitvoering van het beleid inzake het jonge kind, van de missie van Kind en Gezin en het hieraan gekoppelde beleidsplan.

Het partnerschap bestaat uit:

- het verlenen van advies aan Kind en Gezin over het beleid inzake het jonge kind
- het op een wetenschappelijk onderbouwde manier opzetten van projecten en het aanleveren van didactisch materiaal m.b.t. de kinderopvang, m.b.t. vernieuwde concepten over opvoeden, m.b.t. diversiteit in de opvoeding, m.b.t. het begeleiden en opleiden van medewerkers in de kinderopvang.
- het uitgeven van een kwaliteitsvol tijdschrift voor de kinderopvang

3. Expertengroep opleidingsvereisten kinderopvang

Tot voor kort waren er voor de erkende kinderopvang strikte regels inzake de functies die dienden in gevuld te worden en de diploma's die toegang gaven tot deze functies. Onder invloed van een aantal maatschappelijke tendensen (competenties vs. diploma's, levenslang leren, responsabilisering en deregulering, schaarste op de arbeidsmarkt) kwam hier verandering in. Opvangvoorzieningen worden meer en meer zelf verantwoordelijk voor het goed functioneren van hun personeel, niet alleen via een goede selectieprocedure, maar vooral via het organiseren van vorming en opleiding. De rol van Kind en Gezin zal er meer en meer in bestaan om ten aanzien van de voorzieningen minimale voorwaarden te formuleren en deze te bewaken. Daarnaast zal Kind en Gezin er samen met de sector moeten voor zorgen dat er een opleidings- en vormingsaanbod bestaat dat optimaal inspeelt op wat er van werknemers verwacht wordt binnen de kinderopvang. Om hierin weloverwogen beslissingen te kunnen nemen werd een adviesgroep opgericht van externe experts. Hierbij werd gezocht naar deskundigen uit de opleidingswereld, uit de verschillende opvangvoorzieningen, uit de onderwijswereld en iemand die zicht heeft op de

arbeidsmarkt. Deze kerngroep kan aangevuld worden met andere deskundigen, afhankelijk van het voorliggende onderwerp. Bij het formuleren van een advies, wordt steeds een evenwicht gezocht tussen enerzijds garanties voor een kwalitatieve opvang en anderzijds het creëren van voldoende toegangswegen naar tewerkstelling binnen de kinderopvang. De expertengroep kwam in 2002 meerdere keren samen.

4. Kinderopvangwebsite

Ook in 2002 werd de kinderopvangwebsite verder uitgebreid. Via een uitgebreide enquête bij alle voorzieningen met een attest van toezicht en een erkenning en een aanpassing van de gegevensbank Osiris, breidde Kind en Gezin de informatie over de opvangadressen op de website uit. Voortaan worden ook openingsdagen en -uren gepubliceerd, de eventuele opvang van kinderen die ziek zijn of een specifieke zorg nodig hebben, dringende of occasionele opvang, het spreken van andere talen,... Dit om ouders goed te informeren over de bestaande mogelijkheden. De voorzieningen krijgen ook de kans zich beter te profileren: iedereen kan een foto insturen, een eigen tekst en zelfs een website.

Ouders kunnen nu ook via de website inspectieverslagen aanvragen. Daarnaast kunnen ouders de opvangprijs die ze in de erkende opvang moeten betalen on-line berekenen.

5. De kinderopvanglijn

De 'kinderopvanglijn' vindt zijn ontstaan in de eerste wervingscampagne voor de zelfstandige sector die in 2001 werd gevoerd. Het toenmalige callcenter vormde als één van de middelen om de doelstelling van deze campagne te bereiken. Het callcenter was een succes en op basis daarvan werd beslist om in 2002 een kinderopvangcallcenter op te richten als proefproject binnen het ruimere project 'contactcenter'. De kinderopvanglijn ging op 18 maart 2002 van start en was iedere werkdag telefonisch bereikbaar van 10u tot 17u. Daarnaast was de kinderopvanglijn ook rechtstreeks per e-mail te bereiken.

In eerste fase was het vooral de bedoeling om een bijkomend aanbod voor ouders te creëren voor informatieverstrekking en contact. Dit aanbod liep parallel met en was gelinkt aan wat er op datzelfde moment ter beschikking was van website en zoekfunctie. In een verdere uitbreiding werd het doelpubliek verruimd en werd de kinderopvanglijn ook ingeschakeld bij de campagnes naar bedrijven en starters.

In 2002 heeft de kinderopvanglijn 14.337 contacten behandeld. De meeste van deze contacten gebeurden telefonisch of per e-mail. Het merendeel van deze contacten werd door de kinderopvanglijn zelf behandeld, slechts 1 % werd doorgestuurd naar inhoudelijke experts, de zogenaamde 2de lijn. Iets meer dan de helft van de klanten zijn ouders of aanstaande ouders die veelal op zoek zijn naar een opvang, in een kwart van de gevallen gaat het om mensen die willen starten met een opvangactiviteit en op zoek zijn naar informatie. De rest van de oproepen komt van bedrijven, dienstverleners van Kind en Gezin, externe bevragers,...

6. Brandveiligheid

Ook in 2002 werd verder werk gemaakt van de brandveiligheid van de opvangvoorzieningen. De regelgeving voor de kinderdagverblijven werd opgevolgd en waar nodig bijgestuurd. Ook werden een aantal plaatsbezoeken gebracht bij kinderdagverblijven om hen te ondersteunen bij de implementatie van het nieuwe besluit. Voor de initiatieven voor buitenschoolse opvang werd in overleg met de sector een voorstel inzake brandveiligheidsnormen uitgewerkt. Een ontwerp van regelgeving werd overgemaakt aan de Vlaamse regering. Ook aan de onthaalouders werden een aantal tips en aanbevelingen verstrekt die de brandveiligheid van hun woning moet verhogen. In 2003 zal hen ook een praktische checklist ter beschikking gesteld worden. Daarnaast ging eind 2002 ook een werkgroep van start die een voorstel moet uitwerken ter bevordering van de brandveiligheid in mini-crèches.

7. Campagne naar bedrijven

In juni 2002 voerde Kind en Gezin campagne naar 3800 Nederlandstalige organisaties die meer dan 50 werknemers tewerk stellen. Ook bedrijven hebben immers heel wat mogelijkheden om via inspanningen op het vlak van kinderopvang het evenwicht tussen werk en gezin voor hun werknemers te verzekeren. Ze kunnen bijvoorbeeld opvangplaatsen helpen zoeken, plaatsen huren of kopen, tussenkomen in de ouderbijdrage of zelf opvang starten. De mailing ging naar alle bedrijfsleiders, personeelsverantwoordelijken, voorzitters en secretarissen van de ondernemingsraden en comités voor bescherming en preventie op het werk. Via de Sociaal Economische Raad voor Vlaanderen kregen de werkgevers- en werknemersorganisaties de informatie. De campagne vestigde hun aandacht op het feit dat ze informatie over kinderopvang kunnen vragen via de kinderopvangwebsite of bij de Kinderopvanglijn.

8. Onderzoek naar het aandeel van kortstondige en langdurige opvang in initiatieven voor buitenschoolse opvang

In het najaar van 2002 werd een onderzoek gestart naar kortstondige en meer structurele aanwezigheden in initiatieven voor buitenschoolse opvang. Hieruit blijkt dat vóór de schooluren bijna 1 kind op de 4 een half uur of minder gebruikmaakt van buitenschoolse opvang in een IBO. Na de schooluren is het percentage kortstondige opvang lager dan vóór de schooluren, nl. 10%. Opvallend is dat de afstand van de school tot de IBO-vestigingsplaats ook samenhangt met het aandeel kortstondige opvang: hoe kleiner de afstand, hoe meer kortstondige opvang.

9. Enquête gebruik buitenschoolse kinderopvang

In 2002 organiseerde Kind en Gezin voor het eerst een grootschalige enquête naar het gebruik van buitenschoolse opvang. In totaal werden zo'n 5000 gezinnen telefonisch bevraagd over het gebruik van buitenschoolse opvang in een gewone schoolweek. Hieruit blijkt dat bijna 45% van de kinderen tussen 3 en 12 jaar gebruikmaakt van buitenschoolse opvang tijdens de week. Bekijken we dit per provincie, dan zien we dat het gebruik in Vlaams-Brabant het hoogste is en in Limburg het laagste. Ook de leeftijd van het kind speelt een rol: bij de kleuters ligt het gebruik 10% hoger dan bij lagereschoolkinderen. Bijna de helft van de kinderen die opvang gebruiken,

wordt opgevangen door grootouders, familie of kennissen. De opvang door en in de school komt op de tweede plaats en de initiatieven voor buitenschoolse opvang op de derde plaats.

10. Enquête gebruik kinderopvang voor kinderen onder de 3 jaar

Net zoals in 2001 organiseerde Kind en Gezin in het najaar van 2002 een enquête naar het gebruik van kinderopvang voor kinderen jonger dan 3 jaar. Zo'n 4500 gezinnen werden mondeling of telefonisch bevroegd. Uit deze bevraging blijkt dat 63,3% van de kinderen al dan niet regelmatig gebruikmaakt van opvang. Kinderen die regelmatig gebruikmaken van opvang, worden in belangrijke mate opgevangen door het informele netwerk, zijnde grootouders en andere familieleden. Op de tweede plaats komen de onthaalouders van een dienst, gevolgd door de erkende kinderdagverblijven. Zelfstandige onthaalouders en zelfstandige kinderdagverblijven en mini-crèches komen op de vierde en vijfde plaats.

11. Uitbreiding gesubsidieerde kinderopvang

Net zoals in 2001, gebeurde ook in 2002 een uitbreidingsronde in de erkende voorschoolse kinderopvang. Deze uitbreiding kadert binnen de beleids optie van de Vlaamse regering om in een periode van 4 jaar 10.000 bijkomende opvangplaatsen te creëren. De toewijzing van nieuwe plaatsen gebeurde in 3 stappen. In eerste instantie was er de plannings- en programmatie-oefening die een indicatie geeft van de benodigd aantal opvangplaatsen op het niveau van het Vlaams gewest en op provinciaal niveau, rekening houdend met een aantal parameters betreffende de aanbod- en vraagzijde. Een tweede stap is de zogenaamde witte-vlekken-oefening die de planningsoefening verder concretiseert tot op gemeentelijk niveau. De laatste stap is de berekening van een opvangtekortindex voor elke gemeente. Deze index geeft een indicatie in welke gemeenten het relatieve opvangtekort het grootst kan zijn en laat toe de gemeenten te rangschikken. Aanvragen uit gemeenten met de grootste tekortindex krijgen voorrang bij de toekenning van nieuwe plaatsen. De provinciale comités van Kind en Gezin werd om advies gevraagd over het voorstel van toekenning van nieuwe plaatsen.

Aldus werden in 2002 994 nieuwe plaatsen toegekend, waarvan 406 in de kinderdagverblijven en 588 in de diensten voor opvanggezinnen. De verdeling over de provincies ziet er als volgt uit voor de kinderdagverblijven: 52 in Antwerpen, 30 in West-Vlaanderen, 60 in Oost-Vlaanderen, 92 in Limburg, 152 in Vlaams-Brabant en 20 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Voor de diensten voor opvanggezinnen is er volgende verdeling: 168 in Antwerpen, 28 in West-Vlaanderen, 84 in Oost-Vlaanderen, 140 in Limburg en 84 in Vlaams-Brabant.

12. Inclusieve kinderopvang

Reeds in 2001 werd een vernieuwde regeling van kracht aangaande de opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte. De nieuwe regeling maakte het mogelijk dat elke opvangvoorziening, erkend of onder toezicht, die dergelijke kinderen opvangt hiervoor financieel kan ondersteund worden, mite ze voldoet aan een aantal kwaliteitsvoorwaarden. Tevens werd ook het onderscheid geïntroduceerd tussen een structureel aanbod en een individueel gericht aanbod. In 2002 werden bijkomende middelen vrijgemaakt ter ondersteuning van de inclusieve opvang.

Dit impliceerde dat het aantal plaatsen dat beschikbaar was binnen het structureel aanbod uitgebreid kon worden van 70 tot 140. De verdeling van dit aantal plaatsen is de volgende: 84 in kinderdagverblijven en 53 in initiatieven voor buitenschoolse opvang.

13. Twee onthaalouders onder één dak

Als aanzet naar vernieuwing in de werkvorm van de gezinsopvang en als antwoord op de vele vragen vanuit diensten voor opvanggezinnen en onthaalouders, startte Kind en Gezin in augustus 2002 met een experiment waarbij 2 onthaalouders aangesloten bij een dienst, kunnen samenwerken onder eenzelfde dak. Bij dit experiment wordt uitgegaan van de bestaande regelgeving en worden tevens een aantal randvoorwaarden vastgelegd. Zo dienen vooraf en onder begeleiding van de dienst een aantal samenwerkingsafspraken gemaakt te worden en moet de dienst de specifieke kenmerken en aanpak van de begeleiding in een kwaliteitsbeleid vastleggen. In samenwerking met de sector werden hiertoe een aantal checklist ter ondersteuning van de diensten ontwikkeld. Elke dienst kan aan het experiment deelnemen en geen enkele samenwerkingsvorm wordt uitgesloten. Elke in 2002 opgestarte samenwerking kreeg daarnaast ook een premie toegekend, voor zoverre nog geen starterspremie werd toegekend. Eind 2002 waren er 46 samenwerkingsverbanden geregistreerd. De combinaties blijken heel divers te zijn: man-vrouw, moeder-(schoon)dochter, zussen, vriendinnen, burens,...

Het experiment loopt tot augustus 2005 en wordt systematisch geëvalueerd. Zowel de opstart als de verdere opvolging van het experiment wordt opgevolgd door een werkgroep, waarin ook de sector vertegenwoordigd is.

14. Continue opvolging van de enveloppe

Ook in 2002 werd de enveloppefinanciering van kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen continue opgevolgd en bijgestuurd. Daarnaast werd net zoals in 2001, ook voor het subsidiejaar 2002 aan de voorzieningen de mogelijkheid geboden om een éénmalige bijzondere subsidie aan te vragen. Deze mogelijkheid is gecreëerd om tegemoet te komen aan voorzieningen in een financieel moeilijke situatie omwille van de ingevoerde enveloppefinanciering. Er werden 44 dossiers ingediend voor de kinderdagverblijven en 26 voor de diensten voor opvanggezinnen. In totaliteit werd een bijkomend bedrag toegekend van 229.447,27 euro.

15. Nieuwe ouderbijdrageregeling bij de kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen

Midden 2002 werd in de sector van de kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen een nieuwe ouderbijdrageregeling ingevoerd. De nieuwe regeling is gebaseerd op 2 principes: enerzijds een verlaging van de opvangkost voor gezinnen met een laag inkomen en anderzijds een grotere korting voor gezinnen met meerdere kinderen ten laste. Bovendien is de nieuwe regeling een administratieve vereenvoudiging en wordt sterker de nadruk gelegd op de responsabilisering van de voorzieningen. Om voorzieningen te ondersteunen bij de berekening van de nieuwe bijdrage, wordt op de website van Kind en Gezin een berekeningsmodule geprogrammeerd die via een parcours van een aantal vragen de juiste ouderbijdrage berekent.

16. Infodagen

In het najaar van 2002 organiseerde Kind en Gezin een 4-tal infodagen verspreid over geheel Vlaanderen. Deze infodagen zijn ontmoetings-, kijk- en leerdagen die zich niet alleen richtten naar starters, maar ook naar kinderopvanginitiatieven met ervaring. Fiscaal deskundigen, bedrijfsadviseurs van het VIZO en vormingsinstanties gidsten de aanwezigen door vragen rond fiscaliteit, sociaal statuut, verzekeringen, vorming en algemene voorwaarden van toezicht. De kostenvergoeding voor de mini-crèches en de vernieuwde reglementering van de zelfstandige opvang stonden centraal tijdens deze infodagen.

Bijlage: Regelgeving

Hier wordt het regelgevende kader beschreven. Eerst wordt de specifieke regelgeving overlopen die enkel geldt voor de kinderopvang. In een tweede punt wordt ingegaan op de meer algemene regelgeving die ook voor de kinderopvangvoorzieningen van belang is.

(toestand augustus 2003)

1. Specifieke regelgeving

Oprichtingsdecreet van Kind en Gezin

Kind en Gezin werd opgericht bij decreet van 29 mei 1984 (BS 22 augustus 1984). Dit decreet werd gewijzigd bij de decreten van 3 mei 1989 (BS 12 augustus 1989), van 23 februari 1994 (BS 1 juni 1994), van 24 juni 1997 (BS 2 augustus 1997), van 7 juli 1998 (BS 20 oktober 1998) en van 9 maart 2001 (BS 12 april 2001).

Regelgeving per opvangvorm

Hierna wordt per type van voorziening de van kracht zijnde regelgeving opgegeven.

Mini-crèches, zelfstandige kinderdagverblijven en zelfstandige onthaalouders

Het decreet van 24 juni 1997 (oprichtingsdecreet Kind en Gezin) legt de meldingsplicht en de voornaamste gevolgen ervan vast.

Het besluit van de Vlaamse regering van 24 juni 1997 (BS 9 september 1997), gewijzigd door het besluit van 22 november 2002 (BS 31 december 2002) regelt de concrete uitvoering van de meldingsplicht, wie vrijgesteld is, wat de consequenties zijn van melding en niet-melding, alsook de mogelijkheid om een attest van toezicht bij Kind en Gezin aan te vragen.

Het ministerieel besluit van 19 februari 2003 (BS) regelt de algemene voorwaarden om het attest van toezicht van Kind en Gezin te kunnen verkrijgen.

Het ministerieel besluit van 30 juli 1997 (BS 6 november 1997) bepaalt de wijze waarop het attest van toezicht wordt toegekend, verlengd of ingetrokken.

Het besluit van de Vlaamse regering van 27 april 2001 (BS 16 juni 2001), gewijzigd door het besluit van 13 december 2002 (BS 29 januari 2003) bepaalt dat particuliere opvanginstellingen met een capaciteit van 8 tot en met 22 plaatsen een financiële ondersteuning kunnen krijgen en legt de voorwaarden vast waaraan deze voorzieningen moeten voldoen.

Het besluit van de Vlaamse regering van 14 december 2001 (BS 30 januari 2002) bepaalt dat startende onthaalouders een vergoeding kunnen krijgen voor installatiekosten.

Het besluit van de Vlaamse regering van 14 december 2001 (BS 30 januari 2002) regelt de toekenning van een verzekering voor persoonlijke ongevallen aan onthaalouders.

Het ministerieel besluit van 9 juli 2001 (BS 28 augustus 2001) gewijzigd door een ministerieel besluit van 28 maart 2002 (BS 18 mei 2002) legt de voorwaarden vast waaraan de voorzieningen moeten voldoen indien ze in aanmerking willen komen voor een bijkomende vergoeding voor de inclusieve opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte, alsook de aanvraag- en uitbetalingsprocedure.

Kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen

Het besluit van de Vlaamse regering van 23 februari 2001 (BS 19 april 2001) regelt de erkennings- en subsidiëringsvoorwaarden voor kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen. Dit besluit werd gewijzigd door besluiten van 10 juli 2001 (BS 19 september 2001), 14 december 2001 (BS 24 januari 2002), 1 februari 2002 (BS 9 maart 2002), 13 december 2002 (BS 6 februari 2003) en 28 maart 2003 (BS 11 april 2003).

Het besluit van de Vlaamse regering van 10 juli 2001 (BS 10 oktober 2001) regelt de toekenning van subsidies aan de initiatiefnemers die personeelsleden tewerkstellen in een gewezen DAC-statuut.

Het besluit van de Vlaamse regering van 5 oktober 2001 (BS 9 januari 2002), gewijzigd bij het besluit van 18 juli 2002 (BS 13 augustus 2002), legt de normen vast waaraan kinderdagverblijven moeten voldoen ter preventie van brand en ontploffing.

Het besluit van de Vlaamse regering van 14 december 2001 (BS 30 januari 2002) bepaalt dat startende onthaalouders een vergoeding kunnen krijgen voor installatiekosten.

Het ministerieel besluit van 12 juni 2001 (BS 27 juli 2001) regelt de vaststelling van de procedure tot het verlenen, verlengen, weigeren of intrekken van een principieel akkoord voor en een erkenning van een voorziening voor kinderdagopvang.

Het ministerieel besluit van 9 juli 2001 (BS 6 september 2001), gewijzigd bij het besluit van 13 september 2001 (BS 24 oktober 2001), 7 november 2002 (BS 22 januari 2003) en 1 april 2003 (BS 7 mei 2003) legt de bedragen vast die de kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen ontvangen voor het realiseren van het basisaanbod.

Het ministerieel besluit van 26 november 1997 (BS 27 januari 1998), gewijzigd door het ministerieel besluit van 11 december 1998 (BS 5 februari 1999) en het ministerieel besluit van 3 december 1999 (BS 5 januari 2000), regelt de invoering van de boekhouding, de jaarrekening en het rekeningstelsel voor kinderdagverblijven, diensten voor opvanggezinnen, initiatieven voor

buitenschoolse opvang en centra voor kindercare en gezinsondersteuning. Voorzieningen die ressorteren onder een Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn voeren evenwel een eigen boekhouding.

Het ministerieel besluit van 28 maart 2002 (BS 23 mei 2002), gewijzigd door het besluit van 18 juni 2003 (BS) regelt de wijze waarop de financiële bijdrage van de ouders in de verblijfkosten van de kinderen opgevangen in kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen berekend moet worden.

Het ministerieel besluit van 9 juli 2001 (BS 28 augustus 2001), gewijzigd door een ministerieel besluit van 28 maart 2002 (BS 18 mei 2002), legt de voorwaarden vast waaraan de voorzieningen moeten voldoen indien ze in aanmerking willen komen voor een bijkomende vergoeding voor de inclusieve opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte, alsook de aanvraag- en uitbetalingsprocedure.

Het ministerieel besluit van 30 november 2001 (BS 17 januari 2002) regelt de voorwaarden waaraan onthaalouders moeten voldoen om aanvaard te worden door een dienst voor opvanggezinnen. Dit besluit werd gewijzigd door een besluit van 1 april 2003 (BS 7 mei 2003).

Het ministerieel besluit van 9 juli 2001 (BS 29 augustus 2001) legt de kostenvergoeding vast die de onthaalouders aangesloten bij een dienst, ontvangen. Dit besluit werd gewijzigd door een besluit van 28 maart 2003 (BS 11 april 2003).

Het ministerieel besluit van 9 juli 2001 (BS 29 augustus 2001) bepaalt de voorwaarden voor het organiseren van buitenschoolse opvang in aparte lokalen van een kinderdagverblijf en legt de subsidiëeringsbepalingen vast.

Het ministerieel besluit van 9 juli 2001 (BS 6 september 2001) legt het bedrag vast van de subsidie voor het medisch-sociaal toezicht en de preventieve medisch-sociale consulten in een kinderdagverblijf.

Onthaalouders aangesloten bij een dienst voor opvanggezinnen hebben sinds 1 april 2003 een eigen sociaalrechtelijk statuut. Dit statuut is juridisch verankerd via volgende besluiten: de programmawet van 24 december 2002 betreffende het sociaal statuut van onthaalouders aangesloten bij een dienst (BS 31 december 2002), het koninklijk besluit van 18 maart 2003 tot aanvulling van het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders en tot vaststelling van de bijzondere bepalingen betreffende de schadeloosstelling van de arbeidsongevallen en de beroepsziekten ten gunste van de onthaalouders (BS 27 maart 2003), het koninklijk besluit van 26 maart 2003 tot uitvoering van artikel 7,\$1, derde lid, q, van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der

arbeiders, betreffende de onthaalouders (BS 8 april 2003), het ministerieel besluit van 1 april 2003 houdende de vaststelling van het bedrag, toegekend aan de diensten voor opvanggezinnen, in het kader van de verzekering voor arbeidsongevallen voor aangesloten onthaalouders (BS 7 mei 2003) en het ministerieel besluit van 1 april 2003 tot vastlegging van de modaliteiten betreffende de betaling van de sociale zekerheidsbijdragen ten behoeve van diensten voor opvanggezinnen en aangesloten onthaalouders (BS 6 mei 2003).

Crèches kunnen onder bepaalde voorwaarden een investeringssubsidie voor gebouwen genieten. Deze mogelijkheid wordt vastgelegd in het decreet van 23 februari 1994 (BS 1 juni 1994) inzake de infrastructuur voor persoonsgebonden aangelegenheden, gewijzigd bij decreet van 20 december 1996 (BS 31 december 1996) en bij decreet van 16 maart 1999 (BS 27 april 1999). De procedureregels worden vastgelegd in het besluit van de Vlaamse regering van 8 juni 1999 (BS 10 september 1999). Het besluit van de Vlaamse regering van 8 juni 1999 (BS 15 september 1999) stelt de totale investeringssubsidie en de bouwtechnische normen voor de kinderopvangsector vast.

Initiatieven voor buitenschoolse opvang

Het decreet van 24 juni 1997 (BS van 2 augustus 1997) tot wijziging van het decreet van 29 mei 1984 houdende de oprichting van de instelling Kind en Gezin, legt de meldingsplicht vast.

Het besluit van de Vlaamse regering van 24 juni 1997 (BS 9 september 1997) regelt de concrete uitvoering van de meldingsplicht, bepaalt wie vrijgesteld is en wat de consequenties zijn van melding en niet-melding.

Het besluit van de Vlaamse regering van 24 juni 1997 (BS 9 september 1997) bepaalt de algemene voorwaarden inzake het organiseren van buitenschoolse opvang.

Het besluit van de Vlaamse regering van 23 februari 2001 (BS 27 april 2001) bepaalt de erkennings- en subsidiëeringsvoorwaarden voor initiatieven voor buitenschoolse opvang. Dit besluit werd gewijzigd door een besluit van 25 januari 2002 (BS 27 februari 2002).

Het ministerieel besluit van 30 juli 1997 (BS 6 november 1997) regelt de inhoud van het lokale beleidsplan buitenschoolse kinderopvang en de wijze waarop het kwaliteitslabel door het lokale overleg wordt toegekend.

Het ministerieel besluit van 12 juni 2001 (BS 23 augustus 2001) regelt de procedure tot het verlenen, verlengen, weigeren of intrekken van een principieel akkoord, een erkenning en subsidiëring van een initiatief voor buitenschoolse opvang.

Het ministerieel besluit van 9 juli 2001 (BS 6 september 2001), gewijzigd door het ministerieel besluit van 18 januari 2002 (BS 19 februari 2002), legt de voorwaarden vast waaraan initiatieven voor buitenschoolse opvang moeten voldoen indien ze in aanmerking willen komen voor subsidiëring vanuit Kind en Gezin.

Het ministerieel besluit van 26 november 1997 (BS 27 januari 1998), gewijzigd door het ministerieel besluit van 11 december 1998 (BS 5 februari 1999) en het ministerieel besluit van 3 december 1999 (BS 5 januari 2000), regelt de invoering van de boekhouding, de jaarrekening en het rekeningstelsel voor kinderdagverblijven, diensten voor opvanggezinnen, initiatieven voor buitenschoolse opvang en centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning. Voorzieningen die ressorteren onder een Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn voeren evenwel een eigen boekhouding.

Het ministerieel besluit van 9 juli 2001 (BS 28 augustus 2001), gewijzigd door een ministerieel besluit van 28 maart 2002 (BS 18 mei 2002), legt de voorwaarden vast waaraan de voorzieningen moeten voldoen indien ze in aanmerking willen komen voor een bijkomende vergoeding voor de inclusieve opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte, alsook de aanvraag- en uitbetalingsprocedure.

Regelgeving in verband met kwaliteit

Het decreet van 29 april 1997 inzake kwaliteitszorg in welzijnsvoorzieningen (BS 11 juni 1997 en 4 juli 1997) bepaalt de verschillende elementen die de kwaliteitszorg in een welzijnsvoorziening gestalte (kunnen) geven. Het decreet legt ook de verplichtingen van een erkende voorziening vast op het vlak van het kwaliteitsbeleid. Dit beleid moet in elke sector geïmplementeerd worden via een aangepaste regelgeving. Drie ministeriële besluiten van 12 juni 2001 (BS 23 augustus 2001) leggen voor respectievelijk de kinderdagverblijven, de diensten voor opvanggezinnen en de initiatieven voor buitenschoolse opvang de bepalingen aangaande kwaliteitsbeleid, -planning, -systeem en -handboek vast.

2. Andere regelgeving met impact op kinderopvang

Sociaal statuut

Regelgeving in verband met het sociaal statuut is een federale materie. Kinderverzorgsters in dienst bij een kinderdagverblijf hebben een bediendestatuut, en vallen onder de Arbeidswet van 16 maart 1971. Onthaalouders aangesloten bij een dienst voor opvanggezinnen werken als vrijwilligers. Voor elk opgevangen kind ontvangen zij een kostenvergoeding. Daarenboven hebben alle onthaalouders sedert 1 april 2003 een eigen sociale bescherming als ‘fictieve werknemer’. Zij zijn verzekerd tegen ziekte, arbeidsongeschiktheid, beroepsziekten en arbeidsongevallen, hebben recht op kinderbijslag en kunnen een eigen pensioen opbouwen. Bovendien is er een vergoeding in het geval kinderen afwezig zijn buiten de wil van de onthaalouder.

Zelfstandige onthaalouders en uitbaters van een mini-crèche of zelfstandig kinderdagverblijf zijn onderworpen aan het statuut van de zelfstandigen.

Fiscaal statuut

Ook regelgeving in verband met het fiscaal statuut is een federale materie. Vooral de aftrek van kosten voor kinderopvang is van belang voor de sector kinderopvang.

Aftrek kinderopvangkosten voor de ouders

Ouders kunnen de kosten voor kinderopvang betaald aan welbepaalde inrichtingen of personen (de opvangvoorziening moet een attest van toezicht hebben of erkend zijn door Kind en Gezin) aftrekken. Deze aftrekbaarheid beperkt zich tot kinderen tot de leeftijd van 3 jaar en is geplafonneerd op 11,20 euro per dag en per kind (aanslagjaar 2003/inkomsten 2002).

Aftrek uit hoofde van de uitoefening van het beroep van opvangouder

Voor onthaalouders aangesloten bij een dienst wordt het bedrag van de financiële tegemoetkoming beschouwd als een niet-belastbare terugbetaling van de gemaakte kosten. De door de zelfstandige opvangvoorzieningen - vrij bepaalde - geïnde inkomsten worden beschouwd als belastbare beroepsinkomsten, zodat er beroepskosten kunnen worden afgetrokken. Dit kan door aftrek van de werkelijke beroepskosten, gestaafd met de nodige bewijsstukken, door aftrek van het wettelijke forfait, ofwel door aftrek van een forfaitair bedrag van maximaal 12,15 euro per dag en per kind (dit laatste bedrag beperkt tot het ontvangen bedrag).

Er is geen BTW verschuldigd op de inkomsten van kinderopvangvoorzieningen, op voorwaarde dat het gaat om permanente opvang van kinderen jonger dan 7 jaar, door een erkende voorziening. Deze leeftijdsgrens dateert uit de periode dat Kind en Gezin enkel bevoegd was voor de opvang van kinderen tot 6 jaar. Bedoeling is om de leeftijdsgrens op 12 jaar te brengen.

In de praktijk wordt deze BTW-vrijstelling evenwel ook toegekend aan zelfstandige voorzieningen.

Fiscale aftrek van kinderopvang in bedrijven

De programmawet van 8 april 2003 (BS 17 april 2003) voert een maatregel in om uitgaven van bedrijven voor nieuwe kinderopvangplaatsen fiscaal aftrekbaar te maken (beperkt tot een maximaal bedrag).

Bevoegd paritair comité

Het bevoegde paritair comité is bepalend voor de van toepassing zijnde collectieve arbeidsovereenkomsten die zaken regelen als loonschalen, arbeidsduur, vakbondsregeling, loopbaanonderbreking, brugpensioen, enz. Welk paritair comité van toepassing is, hangt af van twee zaken. Een eerste punt is of de CAO-wet van 5 december 1968 van toepassing is. Indien dit niet het geval is (bijvoorbeeld als er geen relatie werkgever-werknemer is), dan valt men onder geen enkel paritair comité. Een tweede punt betreft de hoofdactiviteit van een voorziening. In

principe gebeurt de toewijzing van een paritair comité volgens het principe ‘bijzaak volgt hoofdzaak’ en ressorteert al het personeel onder het paritair comité waaronder de hoofdactiviteit ressorteert.

Als men onder de CAO-wet valt en als de hoofdactiviteit kinderopvang is, dan gelden de volgende principes:

- gaat het om een door Kind en Gezin erkende voorziening, dan valt men onder paritair comité 305.02;
- gaat het om een niet door Kind en Gezin erkende voorziening, dan valt men ofwel onder paritair comité 200 voor niet-lucratieve initiatieven (vzw, feitelijke vereniging), ofwel onder paritair comité 218 voor lucratieve initiatieven (nv, bvba, ...);
- gaat het om buitenschoolse opvang als hoofdactiviteit (vooral initiatieven voor buitenschoolse opvang), dan valt men onder paritair comité 200 of 218, naargelang het al dan niet om een lucratief initiatief gaat.

Veiligheid van speelterreinen en van speelgoed

De wet van 9 februari 1994 betreffende de veiligheid van de consumenten is een algemene wet die de consument beschermt tegen onveilige producten of onveilige dienstverlening, en die de producent verplicht om te voldoen aan een algemene veiligheidsnorm. Deze wet wordt gespecificeerd door een koninklijk besluit van 28 maart 2001 (BS 9 mei 2001), meer bepaald in verband met de uitbating van speelterreinen (ook van toepassing op de sector kinderopvang) om zo, conform de wet en de richtlijnen van de Europese Commissie, een praktijk te ontwikkelen die leidt tot verhoogde aandacht voor de veiligheid van speeltoestellen.

Voedingsmiddelenhygiëne

Hygiëne-eisen - Het koninklijk besluit van 7 februari 1997 inzake de algemene voedingsmiddelenhygiëne (BS van 25 april 1997) is in principe van toepassing op alle instellingen waar voedingsmiddelen bereid, verdeeld of verhandeld worden. Dit geldt dus ook voor kinderopvangvoorzieningen. Zo moeten o.a. bepaalde hygiëne-eisen worden nageleefd (bijvoorbeeld toiletten mogen niet rechtstreeks in de lokalen uitkomen waar voedingsmiddelen worden bereid). Ook dienen veiligheidsprocedures te worden uitgewerkt om besmetting te voorkomen.

Vergunningsplicht – bij koninklijk besluit van 5 december 1995 (BS 23 februari 1996), gewijzigd bij koninklijke besluiten van 4 augustus 1996 (BS 13 augustus 1996) en 3 maart 1999 (BS 31 maart 1999) werd een vergunningsplicht ingevoerd voor plaatsen waar voedingsmiddelen gefabriceerd of in de handel gebracht worden. Deze plicht is van toepassing op erkende en gesubsidieerde kinderdagverblijven en op zelfstandige kinderdagverblijven.